

2018

ÅRSRAPPORT

SPAREBANK 1 GUDBRANDSDAL SKAL VÆRE EN LØNNSOM, SELVSTENDIG ENHET OG ET LOKALT ALTERNATIV TIL NASJONALE FINANSKONSERN

SpareBank 1
GUDBRANDSDAL

04	BANKSJEFEN HAR ORDET
06	SAMFUNNSREGNSKAPET
10	BANKENS UTVIKLING I 2018
14	SPAREBANK 1 - ALLIANSEN
16	MAKROØKONOMISKE FORHOLD
21	LOKAL UTVIKLING I 2018
24	REGNSKAPET FOR 2018
26	RISIKOVURDERING AV BALANSEN
30	DRIFTSRESULTATET
30	DISPONERING AV OVERSKUDD
31	SAMFUNNSANSVAR, MILJØ OG LIKESTILLING
32	OPPSUMMERING
35	NØKKELTALL
36	RESULTATREGNSKAP OG BALANSE
38	KONTANTSTRØMOPPSTILLING
40	NOTER
72	ERKLÆRING FRA STYRET OG ADM. BANKSJEF.
74	REVISORS BERETNING

Forside:

Jonas Medby

Lillehammer Ishockeyklubb

Banksjefen har ordet

Kjære leser av SpareBank 1 Gudbrandsdals årsrapport for 2018.

Årsrapporten gir et innblikk i bankens utvikling det siste året, hovedsakelig den økonomiske og finansielle utviklingen, men den gir også et bilde av hvordan våre kunder og ansatte har det. Vi tar også temperaturen på bank- og finansbransjen og samfunnsutviklingen både lokalt og nasjonalt.

Høy kundetilfredshet

En av de viktigste hendelsene i 2018 for banken var kundetilfredshetsmålingen. Dette er vår eksamen. Vår erkjennelse er at høy kundetilfredshet er det viktigste beviset på at vi oppfyller formålet med banken. Høy kundetilfredshet er beviset på at kundene våre har de beste produktene og tjenestene innen bank og finans lett tilgjengelig til riktig pris. Høy kundetilfredshet gir oss kraft til å oppfylle misjonen med banken, som er «å sikre og skape verdier for kunder og lokalsamfunn i Gudbrandsdalen».

Kundetilfredsheten er høyest blant de kundene som bruker banken mest, og av de viktigste driverne av høy tilfredshet i årets undersøkelse er «at banken kan tilby økonomisk rådgivning når du trenger det». Dette tilsier at et betjeningskonsept med høy grad av tilgjengelighet er viktig for kunden.

Det vi kan slå fast er at satsingen på digitale løsninger i SpareBank 1 alliansen er en suksess. Mobilbanken blir brukt mer og av flere og øker i uttalt viktighet for kundene. I tillegg har mobilbanken passert nettbanken i tilfredshet blant

kundene. Men det digitale blir å anse som en hygienefaktor. Vi må ha digitale tjenester og kjøpsløsninger i verdensklasse, men tilfredsheten med disse elementene påvirker kunderelasjonen først når de ikke fungerer. Det som imidlertid påvirker kunderelasjonene er møtet med mennesker. I møte med våre ansatte så styrkes kunderelasjonen. I tillegg er kunder med fast kontaktperson vesentlig mer fornøyd med banken enn de som ikke har.

Vi kan slå fast at kombinasjonen mellom gode digitale løsninger og fysisk tilstedeværelse er en vinneroppskrift i dag. Vi er ekstremt ydmyke over at 12.000 nye kunder har funnet veien til oss de siste seks årene. Vi lover å gjøre vårt ytterste for å ivareta relasjonen mellom kunde og bank på beste måte.

Mobilbanken

Stadig flere nordmenn foretrekker å bruke banken på mobilen. Bruken av SpareBank 1 sin mobilbank har økt med over 50 prosent det siste året, og våre kunder logger nå inn i mobilbanken hver eneste dag.

Innovasjon og teknologiutvikling har også stått sentralt for utviklingen av mobilbanken, og når vi leverer nye funksjoner og produkter i mobilbanken, er dette et svar på det kundene forteller oss at de forventer og ønsker. Så langt har over 25.000 kunder gitt sin tilbakemelding direkte i mobilbank-appen. Som den første bankgrupperingen i landet har SpareBank 1 laget en løsning som gir kunden oversikt over flere bankforhold i mobilbanken. I gjennomsnitt har vi

nordmenn 1,9 bankforbindelser, så det å kunne se alle kontoene dine samlet på ett sted vil gjøre økonomistyringen enklere. I første omgang kan du se kontoer på tvers av de 14 SpareBank 1-bankene i mobilbanken, men på sikt vil du kunne hente andre banker og aktører inn i vår mobilbank.

Klima

Sommeren 2018 vil ikke bare bli husket for strålende sommerdager og høye badetemperaturer. For befolkningen på Østlandet ble det en påminnelse om hvor viktig vårt eget landbruk er for vår samlede matproduksjon. For landbruket i Gudbrandsdalen har det de siste årene ikke vært utstrakt behov for vanning, men i fjor sommer ble tørken en betydelig utfordring for den viktigste bransjen i vårt distrikt. Dette satte nasjonalt fokus på matproduksjon og om hvor viktig det er å ha matproduksjonen så nær forbrukeren som mulig.

Mange av våre dyktige bønder så med bekymring på mulighetene for å klare å skaffe nok grovfôr til buskapen og vurderte å slakte ned besetningen for å klare seg gjennom vinteren. Dette ville medført at produksjonsnivået ville blitt redusert for en lang periode, da det tar lang tid å bygge opp igjen en fullverdig besetning til dagens nivå.

Etter diskusjoner med flere av våre gode kunder og landbrukskontoret i Nord-Fron lanserte vi fôringslån til svært gunstige betingelser, som ett av flere bidrag i en dugnad for landbruket. Fôringslånet har vært benyttet av mange, men uten at volumet ble særlig stort. Vi tror

imidlertid at det ga kundene våre trygghet for at de kunne avvente viktige beslutninger til de hadde full oversikt over avlingsskadene og tilgangen på fôr i markedet.

Regnskapshus

SpareBank 1 Gudbrandsdal ønsker å bidra til å sikre at næringslivet har tilgang til fremtidsrettede økonomitjenester lokalt.

Det er viktig å understreke at vi i Gudbrandsdalen har mange kompetente regnskapskontorer med mange flinke folk. Regnskapsbransjen består i dag av mer enn 200 registrerte virksomheter i Oppland. Dette er i all hovedsak små kontorer med i snitt fire ansatte.

Vi er ikke bekymret for dagens kompetansenivå i disse virksomhetene, som hver dag leverer gode råd til sine kunder. Vår hensikt er å sikre at disse virksomhetene over tid vil ha mulighet til å henge med i en utvikling som er preget av digitalisering og høye krav til teknologisk kompetanse og kompetanseutvikling.

Derfor ønsker vi å tilby disse virksomhetene en mulighet til å være med på en satsing som innebærer at kompetansen forblir tilgjengelig for kundene i et lokalt kontor, akkurat slik som vi i dag tilbyr banktjenester.

Dette har vi tenkt å gjøre gjennom å være eier i SpareBank 1 Regnskapshuset. Da blir vi en tilbyder innenfor bank, forsikring, megling og regnskap med lokal tilstedeværelse.

Det er viktig å poengtere at dette handler om flere konsesjoner, noe som innebærer at all informasjonsutveksling må foregå gjennom kunden eller med kundens samtykke.

Det er alltid kunden som velger bank eller regnskapsfører. Det vil si at vi i banken alltid vil ha kunder med forskjellige regnskapskontor og i SpareBank

1 Regnskapshuset vil vi alltid ha kunder med forskjellige bankforbindelser.

Regnskapsbransjen er en bransje med høy integritet og masse kompetanse. Vi ønsker å bidra til at denne kompetansen forblir tilgjengelig nær kunden i Gudbrandsdalen.

Fremtidsutsiktene

Befolkningsutviklingen for området vi bor i er dessverre ikke av positiv art. Det er positiv utvikling i Lillehammer, svak negativ utvikling i midtdalen, mens det er tilbakegang i norddalen. I tillegg øker gjennomsnittsalderen. Det er kun Lillehammer som har en andel av befolkning over 67 år på nasjonalt nivå. Resten av området vårt har en høyere andel av befolkningen over 67 år enn landsgjennomsnittet. Dette er den offentlige statistikken. I helger og i ferier er befolkningsutviklingen og alderssammensetningen noe annerledes.

Det bygges 1.400 nye hytter i Oppland hvert år, og litt over halvparten av disse bygges i Gudbrandsdalen eller på Sjusjøen. Ringvirkningene av disse hyttene er trolig et sted mellom 1,5 og 2 mrd kroner i året. Det er registrert 46.000 hytteeiere fra Sjusjøen og nordover Gudbrandsdalen. Mer enn 30.000 av disse har adresse utenfor Gudbrandsdalen.

Deltidsinnbyggeren i Gudbrandsdalen er ikke en del av den offentlige statistikken, men står bak en betydelig verdiskaping i Gudbrandsdalen. Mitt håp er at merkevaren Gudbrandsdal skal være så sterk at vi fortsetter å tiltrekke oss flere deltidsinnbyggere som kan bidra til at vi kan opprettholde attraktive lokalsamfunn til glede både for fastboende og deltidsinnbyggere.

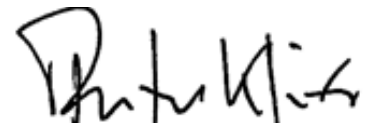
«Vår felles identitet er Gudbrandsdalen og gudbrandsdøler. Uløselig og historisk er vi knyttet sammen.»

Så kjære medborgere i Gudbrandsdalen.

Valg av bank er et verdivalg!

Avslutningsvis vil jeg rette en takk til våre lojale kunder, gode samarbeidspartnere, styret og ikke minst mine medarbeidere, som aldri sier nei til å ta i et ekstra tak når situasjonen krever det.

Lykke til i 2019.

Per Ivar Kleiven
administrerende banksjef

Samfunnsregnskapet

Banken har gjennom mange år hatt en sterk posisjon i lokalsamfunnet, og har i vår region et omdømme som en betydningsfull samfunnsaktør. Årsaken til dette er et resultat av flere forhold.

Sponsorater og markedsaktiviteter

En viktig årsak til vårt omdømme er at innsatsen våre ansatte gjør i lokale lag og foreninger assosieres med banken. Vi tilbyr finansielle tjenester i banken på dagtid og møter kundene i lag og foreninger på kveldstid.

Vi har en superlokal sponsorstrategi som er preget av at så mange som mulig skal oppleve at banken støtter det lokale laget og den lokale foreningen. Vi er i dag sponsorer til mer enn 70 lag og foreninger med smått og stort, og vi opplever at våre bidrag i mange sammenhenger er avgjørende for at økonomien i foreningene skal være sunn. Våre lokale sponsoravtaler skal fremme

breddeidretten, kulturaktiviteter, sunn og aktiv fritid for barn og unge etc. Kort sagt alt som kan bidra til attraktive lokalsamfunn.

Vi er også med på noen få elitesatsinger. Dette er viktig for stoltheten og samhørigheten i våre bygder og byer. I tillegg deltar vi sammen med de øvrige SpareBank 1 bankene i et sponsorat med Norges Skiforbund.

Det er helt avgjørende for omdømmebyggingen at disse sponsorobjektene har verdier som vi i banken kan assosiere oss med.

I 2018 har vi brukt til sammen 7,2 mnok på ulike sponsorater og markedsstiltak.

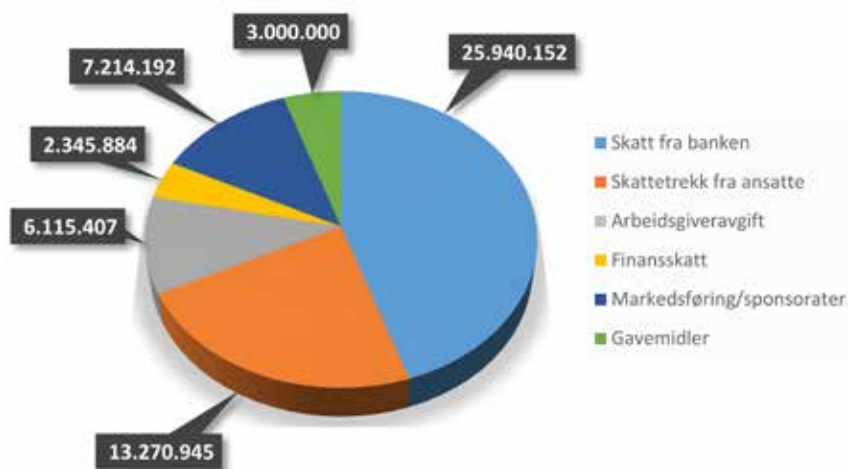
Gaver til allmennyttige formål

Bankens styre gjør årlig en avsetning av midler som tildeles som gaver, prosjektmidler og talentstipend. Gavene deles ut til lag og foreninger som hovedsakelig

tilrettelegger for aktiviteter for barn og unge. Prosjektmidlene skal gå til større og konkrete prosjekter med varig verdi. Hensikten med talentstipendene er å stimulere unge lokale talenter til å utvikle eller videreutvikle seg innenfor kultur, musikk, idrett, utdanning, kunnskap eller forskning, på en slik måte at dette kommer vårt distrikt til gode i framtiden. I 2018 ble det delt ut til sammen 3 mnok til allmennyttige formål etter en søknadsprosess der alle gis anledning til å søke.

Skatter og avgifter til kommune og stat I sum bidrar banken med nærmere 48 mnok i skatter og offentlige avgifter i 2018 inkludert skattetrekk fra bankens ansatte.

Samfunnsregnskapet kan summeres til i alt 58 mnok i bidrag fra bankens aktiviteter i 2018.

Det ga meg muligheten

Den 19-årige sanglerken Mina Letrud satser på sang, dans og teater.

Mina har optrådt på utallige arrangement både før og under studiene på dans- og musikklinja ved Vinstra Videregående skole. Nå har hun tatt ett skritt videre i både utdanning og karrierevalg.

- Takket være gavestipendiet fra SpareBank 1 Gudbrandsdal, ble valget enkelt. Det ga meg muligheten til å velge MOTIO – akademiet for dans i Tvedestrand – en utdanning over ett år som krever skolepenger. Etter MOTIO går jeg for å ta en Bachelor i musikkteater ved musikkteaterhøyskolen i Oslo. I april drar vi til New York på studietur. Uten støtten fra min lokale bank, hadde denne turen vært litt i det blå – nå er den i boks!

Mina Letrud
Foto: Tor Larsen

Takker far og banken

Ragnhild Milsteinhaugen fra Kvam har i 2018 representert Norge i leirdueskyting.

Men landslagsplassen var ingen selvfølge for 18-åringen. Å utvikle et talent har sin pris – også i kroner og øre.

- Min far fikk meg inn i sporten, og har vært min personlige støttespiller og sponsor i mange år. Men når du kommer opp på landslagsnivå, så kreves det mer av utstyret også. Gavestipendiet fra SpareBank 1 Gudbrandsdal på 20.000 kroner, var helt avgjørende for at jeg kunne satse videre. Jeg fikk muligheten til å investere i et helt nytt våpen som duger på dette nivået. Jeg går på skole og har deltidsjobb ved siden av, og resterende tid brukes til trening på skytebanen. Fra april starter ny kvalifikasjon til landslaget, og jeg har håp om å representere Norge på stevner i 2019 også.

Ragnhild Milsteinhaugen
Foto: Tor Larsen

Sjekk den bakken

Hoppbakken i Jordalen i Nord-Fron, Tinde Arena, fikk celebrert besøk og en solid sjekk i fanget fra SpareBank 1 Gudbrandsdal.

Jeg følger med i arbeidet og lar meg imponere. Denne dugnadsgjengen legger ned et enormt arbeid, og bidrar til at vi får en type bakke vi mangler midt i snøsikre Gudbrandsdalen. Det som blir gjort her lokalt, og den store økonomiske støtten fra lokalt næringsliv, gleder meg like mye som når våre beste hoppere presterer i bakken internasjonalt, sa sportssjef for det norske hoppplandslaget, Clas Brede Bråthen under tildeling av gavesjekk fra SpareBank 1 Gudbrandsdal.

Vi er med på leken

Vårt gavefond bidrar til mer lek og læring i skolen. Det er et samarbeid mellom Norges Skiforbund og SpareBank 1-alliansen som leder an i dette prosjektet. Skiforbundet stiller med instruktører og banken med kroner og øre til utstyr.

- Utstyret er solid og dermed kostbart. Uten dette samarbeidet med SpareBank 1-alliansen ville det ikke vært gjennomførbart, sier Marianne Myklebust, prosjektleder i Skiforbundet.

Vi spanderer og engasjerer

Alle skolene i Gudbrandsdalen, i SpareBank 1 Gudbrandsdal sitt markedsområde, får nå dette utstyret som gave fra SpareBank 1 Gudbrandsdal sitt gavefond for å bruke det i utetimer der lek og moro med et pedagogisk bakteppe står som det sentrale.

- Dette utstyret kan brukes sommer som vinter og passer både i barneskoler og ungdomsskoler. Oppgavene som følger med er fleksible, så det er lærerne selv som bestemmer hvordan den enkelte time skal fungere i praksis i forhold til det enkelte fag. Det handler om samhold, teamwork og sosialt samvær elev-

ene i mellom, samtidig som de får fysisk aktivitet og lærer noe i et spesifikt fag, forteller Myklebust.

Sprek mattetime

I stasjonsparken på Vinstra fikk 12 lærere fra skolene i midtdalen instruksjon i bruken av utetime-utstyret. Tre instruktører fra skiforbundet var på plass for å veilede og komme med råd og tips om hva og hvordan. Ut i fra det vi kunne observere, hadde lærerne det skikkelig morsomt, og konkurranseinstinktet våknet også i det som var lagt opp som en utetime i matematikk.

Rektor ved Venabygd Montessoriskole, Jon Terje Bjørke, var storfornøyd med det han opplevde og lærte.

- Dette var rett og slett veldig bra. Et utstyr med hjelpemidler vi skal få stor glede av gjennom hele skoleåret. Nå blir jobben framover å bruke god tid på å lære opp alle lærerne til å forstå hvordan utstyret brukes og hvilke muligheter det i gir i læringsøyemed i de forskjellige fag, sier Bjørke som også trekker fram den samlede og sosiale effekten i bruken av utstyret.

Gruppearbeid og dialog

- En ting er å komme seg ut av klasserommet og få en annen og mer aktiv læringsarena - mange har nytte og glede av det i seg selv. Men her får vi også et aktivt gruppearbeid med relevante oppgaver til et fag som de må løse sammen på en nytenkende måte, og da er det ikke selvsagt at teoretikeren i klasserommet er den beste. Mestringen blir på flere nivå. Jeg ser også mulighet til å kunne kombinere dette med grupper på flere klassenivå. Det krever tett samarbeid og dialog, og det blir en fin måte å bli bedre kjent på, mener rektor Bjørke.

I etterkant av utdelingen kan vi med glede registrere at vårt utstyr til "Utetimen" er tatt i bruk ved skolene i Gudbrandsdalen. Gjennom vårt gavefond tar vi samfunnsansvar, og det er både glede og alvor i det vi engasjerer oss i.

Bankens utvikling i 2018

Forretningside

SpareBank 1 Gudbrandsdal skal være en lønnsom, selvstendig enhet og et lokalt alternativ til nasjonale finanskonserner.

Bankens formål

SpareBank 1 Gudbrandsdal skal sikre og skape verdier for kunder og lokalsamfunn i Gudbrandsdalen og Lillehammer. Vi er banken for gudbrandsdøler og lillehamringer og andre som assosierer seg med våre verdier og holdninger. Vi skal konkurrere med de beste aktørene i bransjen på avkastning, bidra til lokal verdiskaping og til å øke lokalsamfunnets attraktivitet.

Markedsområdet

Markedsområdet strekker seg langs E6 akse fra Otta i nord til Lillehammer i sør. Dette inkluderer kommunene Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Øyer, Gausdal og Lillehammer.

Kundegrunnlaget i dette området består av snaut 60.000 innbyggere, i tillegg til et næringsliv med en bredde som strekker seg fra primærnæringer til høyteknologi og fra enkeltpersonforetak til store aksjeselskap og offentlig forvaltning.

Våre forretningsområder

Personmarkedet

Banken har avdelinger på Otta, Vinstra, Sør Fron, Ringebu og Lillehammer. Hovedkonteret er lokalisert på Vinstra. I tillegg er bankens kundesenter organisert under personmarkedet. Kundesenteret er servicesenter for hele markedsområdet og betjener kunder fra person- og bedriftsmarkedet. I tillegg er en noe fagansvar lagt til kundesenteret.

Avdelingene har stor grad av selvstendighet slik at beslutninger som

har betydning for kunden tas så nær kunden som mulig. Avdelingene betjener lag, foreninger og næringsdrivende i tillegg til personmarkedet.

Vi er opptatt av å gi en god kundeopplevelse, og prioriterer tilgjengelighet, servicegrad og responstid. Da er det hyggelig å oppleve at vi gjentatte ganger har hatt av landets mest fornøyde kunder i kundetilfredshetsmålinger foretatt i bransjen.

Vi ser at kundedadferd og krav til tilgjengelighet endrer seg med økt etterspørsel etter tjenestetilbud og produkter på digitale flater. Nettmøte er en mulighet for våre kunder til å snakke med våre rådgivere. Vi er opptatt av at utflytta døler skal ha samme servicegrad som fastboende døler.

2018 ble et år med stor kundetilgang og sterk utlånsvekst. Utlånsveksten endte på 9,4 %, mens innskuddsveksten ble på 9,3 %. Vi tar markedsandeler!

Utlån til personkunder er i stor grad relatert til boligfinansiering og kvaliteten på porteføljen er god. Stort press i boligmarkedet og innstramminger i boliglånforskriften fra Finanstilsynet har medført mye fokus på boligfinansiering, noe som har preget både mediebildet og henvendelsene vi får fra våre kunder.

Innen sparing og plassering ser vi det som viktig å motivere de unge til å starte sparing til fremtidig bolig så tidlig som mulig. I tillegg er rådgivning innen pensjonssparing viktig for mange av våre voksne kunder.

Gode forsikringsdekninger er av stor betydning for våre kunder og gjennom vårt samarbeid med SpareBank 1 Forsikring leverer vi forsikringsløsninger som gir våre kunder trygghet i hverdagen.

Vår samlokalisering med Eiendoms-

megler 1 er til stor nytte både for banken og meglerforetaket og bidrar til at vi kan yte god rådgivning og service til de av våre kunder som skal selge eller kjøpe eiendom.

Stor kundeopgang har bidratt til et år med stor aktivitet i alle avdelinger. Våre ansatte har på en mesterlig måte tatt godt vare på nye og gamle kunder

Bedriftsmarkedet

Etterspørselen i bedriftsmarkedet var god også i 2018 og utlånsveksten endte på 7,3 %. Innskuddene økte med 264 mnok tilsvarende 11,6 %. Det har vært bra investeringsvilje i næringslivet i 2018, men veksten kommer også som følge av at vi stadig vinner nye kunder. Porteføljen viser god utvikling i kvalitet, og avdelingen fortsetter å bidra sterkt til bankens resultat.

Vi er stolte og ydmyke over at vi fortsatt har landets mest fornøyde bedriftsmarkedskunder målt i SpareBank 1 Alliansen's TRIM-undersøkelse. Vi er aktive i Ungt Entreprenørskap i Oppland, og holder kurs i «Hvordan lage forretningsplaner» på skolene i Gudbrandsdal og Lillehammer. Vi får gode tilbakemeldinger på våre bidrag, og håper at vi skal bidra til at det vokser frem nye gründere og ledere gjennom disse programmene.

Vi har gjennom året bidratt til gode arrangementer for viktige næringer, gjennom Gardsgründer-programmet, Midtdalsbonden, Finansdag på Gålå i samarbeid med Peer Gynt og Verdiskapingskonferansen i regi av Midt-Gudbrandsdal Næringsforening (MGNF) med utdeling av verdiskapingsprisen til Tiller Vimek AS. På sistnevnte arrangement hadde vi også den hyggelige rollen å dele ut pris til gassellebedrifter i Midt-Gudbrandsdalen.

Lønnsomhet

Resultat før skatt i 2018 ble på 123,1 mnok. Dette gir en egenkapitalavkastningen før skatt på 14,2 %. Resultat før skatt utgjør 1,55 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital ekskl. boligkreditt.

Vekst

Bankens forvaltningskapital økte i 2018 med 908 mnok inkl. vår eksponering mot SpareBank 1 Boligkreditt AS. Bankens forvaltningskapital inkl. SpareBank 1 Boligkreditt er på 10.460 mnok pr. 31.12.2018.

Soliditet

Bankens egenkapital er på 915 mnok ved utgangen av 2018. Dette utgjør 11,2 % av bankens balanse. Vårt minimumsmål for egenkapitalandelen er 10 %.

Vårt viktigste styringsparameter er:

“Vi skal bygge kapitaldekning gjennom å levere egenkapitalavkastning som over tid er høyere enn veksten.”

Kapitaldekningen for morbanken er på 19,9 % pr. 31.12.2018. Ren kjernekapital er på 17,7 %. Differansen mellom ren kjernekapital og kapitaldekning er effekten av våre ansvarlige lån på tilsammen 100 mnok.

Regulatoriske myndigheters bransjekrav til ren kjernekapitaldekning pr. 31.12.2018 er på 12,0 %. Banken mottok Finanstilsynets Pilar II påslag i Q4 2017. Pilar II påslaget er et bankspesifikk soliditetskrav som legges til bransjekravet til ren kjernekapital. Bankens Pilar II påslag ble fastsatt til 2,2 %. I tillegg har styret i banken besluttet en egenpålagt buffer på 0,5 %. Det samlede kravet til ren kjernekapital for SpareBank 1 Gudbrandsdal er dermed på 14,7 %. Kravet til kjernekapitaldekning er på 16,2 % og kravet til kapitaldekning er på 18,2 %.

Bankens rene kjernekapitaldekning basert på morbanken er på samme nivå ved utgangen av 2018 som i 2017. Vi innfrir regulatoriske krav til ren kjernekapitaldekning med god margin. (se tabell under)

Banken har ikke innhentet fondsobligasjoner og benytter derfor ren kjernekap-

ital til å innfri kravet til Tier 1 kapital. Vi innfrir regulatoriske krav til kjernekapitaldekning med akseptabel margin.

Bankens ansvarlige lån er ikke endret i 2018, og er fortsatt på 100 mnok. Bankens kapitaldekning er også uendret fra 2017 og er nå på 19,9 %. Vi innfrir regulatoriske krav til kapitaldekning med god margin.

Den sterke veksten banken har opplevd de siste årene har utfordret bankens soliditet i forhold til myndighetenes opptrapping av soliditetskravene. Dette er konsekvensen av en strategisk beslutning om at vi ønsket å bruke åpningen i markedet til å tilføre banken et større forretningsgrunnlag, noe som har styrket bankens lønnsomhet. Konsekvensene har vært grundig utredet i forkant av de strategiske beslutningene, med marginalt avvik i forhold til det faktisk oppnådde resultatet.

Vi forventer etter hvert å komme over i en konsolideringsfase med lavere vekst, noe som vil ha positiv innvirkning på soliditeten.

Kapitalkrav for SpareBank 1 Gudbrandsdal pr 31.12.2018	Krav	Morbank	Konsolidert
Bransjekrav til ren kjernekapital	12,0 %		
Pilar II påslag	2,2 %		
Egenpålagt buffer	0,5 %		
Krav til ren kjernekapital	14,7 %	17,7 %	17,2 %
Krav til Tier I kapital	1,5 %		
Krav til kjernekapital	16,2 %	17,7 %	17,6 %
Krav til Tier II kapital	2,0 %		
Krav til kapitaldekning	18,2 %	19,9 %	19,8 %

Kundetilfredshet

Bankene i SpareBank 1 alliansen gjennomfører hvert andre år en landsomfattende kundetilfredshetsundersøkelse i regi av Kantar TNS Gallup. SpareBank 1 Gudbrandsdal har høyeste score blant bankene i alliansen på både personmarkedsområdet og i bedriftsmarkedet i undersøkelsen fra 2018. Det er svært gledelig at vi klarer å opprettholde så sterke kunderelasjoner. Det som er mest gledelig er at kundetilfredsheten er høy i alle deler av virksomheten som jobber med kunder. Dette underbygger at den høye scoren er et resultat av kultur og ikke av enkeltstående hendelser. Styret er svært godt tilfreds med resultatene.

Organisasjon

I 2018 hadde banken et forbruk av årsverk på 63,6 årsverk fordelt på 74 ansatte. Antallet inkluderer årsverk til vaktmester. I 2018 har vi ansatt fire rådgivere i svangerskapsvikariater, en person i et vikariat som finansiell rådgiver samt en person på et engasjement innen analyse.

De ansatte fordeler seg på 45 kvinner og 29 menn. Bankens ledergruppe består av en kvinne og fire menn.

Autorisasjonsordningene

Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos finansielle rådgivere. Dette gjøres ved at rådgiverne må dokumentere sin kompetanse gjennom en kunnskapsprøve og en omfattende praktisk prøve. Målet er å styrke kvaliteten på finansiell rådgivning overfor kunder. At alle som arbeider innenfor feltet finansiell rådgivning har den nødvendige kompetanse og etterlever god rådgivningsskikk er av avgjørende betydning for både kundene og banken.

SpareBank 1 Gudbrandsdal har i dag 30 autoriserte rådgivere.

Tilsvarende godkjenningsordning finnes også for selgere av skadeforsikring. Banken har i dag 21 rådgivere som har gjennomført godkjenningsordningen.

Vi har i 2018 autorisert 18 saksbehandlere innen Kreditt. Dette er en nasjonal autorisasjonsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos kredittmedarbeidere. Målet er å styrke kvaliteten på kredittrådgivningen og kredittvurderingen overfor kunder.

Sykefravær

Det totale sykefraværet var på 5,9 % i 2018, mot 6,9 % i 2017. Det er spesielt fravær utover 16 dager og langtidsfraværet som drar opp det gjennomsnittlige sykefraværet. Banken arbeider med å holde sykefraværet så lavt som mulig, og har hatt stor fokus på dette i AMU arbeidet. Vi har hatt tett oppfølging av de sykemeldte gjennom året. Videre legger vi til rette for at de ansatte gjennom muligheten for fysisk aktivitet skal få økt trivsel på arbeidsplassen. Banken er også tilknyttet IA avtalen.

Vi har ikke hatt sykefravær som følge av ulykker på arbeidsplassen.

Tabellen nedenfor viser sykefraværet eksklusiv permisjoner og fravær pga. barns sykdom målt pr. kvartal.

Sykefravær i %	1-3 dager	4-16 dager	> 16 dager	Totalt
1. kv.	0,8 %	0,4 %	3,9 %	5,5 %
2. kv.	0,7 %	1,2 %	7,3 %	9,3 %
3. kv.	0,3 %	0,4 %	4,8 %	5,6 %
4. kv.	1,0 %	0,9 %	1,2 %	3,4 %

Styret legger til grunn at alle ansatte har like muligheter til personlig og faglig utvikling, og at ingen behandles i strid med diskrimineringsloven. Spesielle tiltak i denne forbindelse er ikke funnet nødvendig.

Tillitsvalgte

Samarbeidet med de ansattes tillitsvalgte fungerer godt. Alliansen gjennomfører hvert andre år en organisasjonsundersøkelse. Resultatet av undersøkelsen for 2018 har vært presentert på allmøter, og vært gjennomgått i avdelingsmøter med tanke på å finne forbedringstiltak som kan styrke bedriftskulturen ytterligere.

Bankens styrende organer

Kjønnsfordelingen i bankens styrende organer er slik:

Generalforsamling:

6 kvinner og 11 menn

Styret:

3 kvinner og 4 menn

Valgkomité:

2 kvinner og 4 menn

Eiendomsmegler 1 Lillehammer og Gudbrandsdal AS

Selskapet har hatt et godt år i 2018. Aktivitetsnivået har vært høyt, og har gitt salg- og omsetningsrekord i selskapet.

Banken eier ved utgangen av året 60 % av selskapet. Det strategiske rasjonale

for investeringen er basert på at synergieffekten av å kunne tilby hele verdikjeden fra omsetning av fast eiendom til distribusjon av boliglån og forsikring skal øke verdiskapingen. I tillegg vil større markedsandel i eiendomsmeglervirksomheten enn i banken, i et strategisk viktig vekstområde, gi grunnlag for økte markedsandeler totalt sett.

Eiendomsmegler 1 kjeden er Norges største eiendomsmegler de siste ni

årene. De omsatte flest brukte bolig- og fritidsenheter, i alt 20.050 enheter, av meglervirksomhetene i Norge i 2018. DNB Eiendom omsatte nest flest med 18.621 enheter.

I Oppland (nord) er DNB Eiendom størst med en omsetning på 669 enheter (46,3 %). Eiendomsmegler 1 er nest størst med en omsetning på 398 enheter (27,5 %).

SpareBank 1 - alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produksamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet DA.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av 14 selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner, bedrifter og organisasjoner.

Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 7000 medarbeidere, hvorav ca. 1200 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet utgjør Alliansesamarbeidet.

Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige.

Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktivt for kundene og bankene.

Disse **14** selvstendige bankene utgjør SpareBank 1-alliansen

- SpareBank 1 BV
- SpareBank 1 Gudbrandsdal
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres
- SpareBank 1 Lom og Skjåk
- SpareBank 1 Modum
- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 Nordvest
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland
- SpareBank 1 SMN
- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 Søre Sunnmøre
- SpareBank 1 Telemark
- SpareBank 1 Østfold Akershus
- SpareBank 1 Østlandet

Av de 14 selvstendige sparebankene som inngår i SpareBank 1-alliansen er det både:

- ✓ Børsnoterte banker
- ✓ Egenkapitalbevisbanker
- ✓ Aksjesparebank

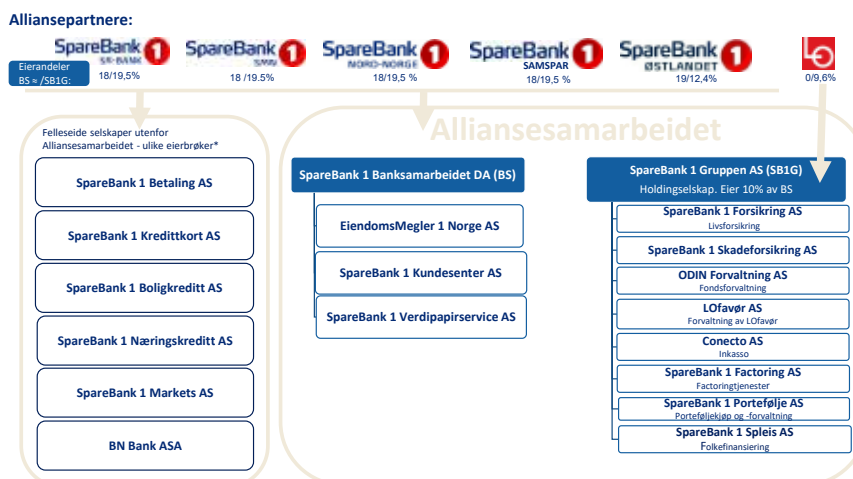

3

SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under det felles

merkevarenavnet SpareBank 1.

SpareBank 1 Banksamarbeidet utvikler og leverer felles IT/mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp.

Styrker forsikring i bank med Fremtind, morgendagens forsikringselskap

1. januar 2019 trådte fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring og DNB Forsikring i kraft. Fremtind Forsikring så dagens lys, og konseptet forsikring i bank fikk en ny dimensjon. Det hele startet vinteren 2018 med at Turid Grotmoll og Finn Haugan på vegne av SpareBank 1 Gruppen tok initiativ til et møte med Rune Bjerke, konsernsjef i DNB. Ideen om å bygge landets sterkeste forsikringselskap slo rot, basert på tilliten partene hadde bygget gjennom Vipps-samarbeidet.

Bransjetall viser at selskaper med bankdistribusjon tar markedsandeler og har god lønnsomhet. Et viktig rasjonale bak fusjonen er å bygge nødvendig volum ved å ytterligere styrke

distribusjonen av forsikring gjennom bankene. Samtidig vil fusjonen gi større kraft til å videreutvikle innovative og kundevennlige løsninger, opprettholde konkurransedyktige priser og komme enda raskere på banen med nye produkter til kundene.

Finanstilsynet godkjente fusjonen 21. desember. Fremtind er allerede fra start landets tredje største forsikringselskap, det nest største på privatmarkedet, og det desidert største med distribusjon gjennom bank. Med om lag 900 medarbeidere på laget, og nye krefter på vei inn, har administrerende direktør Turid Grotmoll ambisjoner om at Fremtind på sikt skal bli nummer én.

– Fremtind er et nytt forsikringselskap med lang erfaring, og store ambisjoner. En viktig oppgave er å gjøre forsikring enklere, og hverdagen til folk og bedrifter tryggere. Det skal vi få til gjennom digital innovasjon og fornyelse, god kundeinnsikt, bærekraft og partnersamarbeid, sier Grotmoll.

Kraftfull distribusjon

Fremtinds distribusjon skjer gjennom bankenes lokale kontorer utover hele landet, via kundesenter og digi-

talt. SpareBank 1-bankene distribuerer forsikringene under SpareBank 1-merkevaren, mens DNB distribuerer forsikringene under DNB-merkevaren. For øvrig viderefører selskapet SpareBank 1 sin avtale om å levere produkter til LO-forbundenes 930 000 medlemmer gjennom merkevaren LOfavør.

Eierskap

SpareBank 1 Gruppen AS eier 65 % og DNB ASA 35 % i Fremtind. DNB har i tillegg en opsjon på å kjøpe seg opp til 40 % eierandel. Fremtind er et datterselskap i SpareBank 1 Gruppen.

Navnet Fremtind

Selskapets juridiske navn er Fremtind Forsikring AS. Navnet Fremtind er satt sammen av ordene frem og tind. Frem handler om å ligge i front og være fremoverlent, med fokus på datadrevet innovasjon og morgendagens kundeløsninger. Tind handler om erfaringen og grunnfjellet selskapet står på, bygget opp av to solide aktører, og med høyde nok til å ha perspektiv og kunne sikte langt.

Makroøkonomiske forhold

Internasjonalt

Etter et positivt 2017 for verdensøkonomien bød 2018 på avtagende vekst gjennom året og økt usikkerhet om den fremtidige utviklingen. Hos Norges handelspartnere ble den økonomiske veksten noe redusert, blant annet som følge av mindre positive impulser fra penge- og finanspolitikken. Økt proteksjonisme og den uavklarte situasjonen rundt Brexit har vært noen av faktorene som har bidratt til å øke usikkerheten om utsiktene fremover.

I USA fortsatte veksten å ta seg opp i fjor. Arbeidsledigheten ble ytterligere redusert fra et lavt nivå historisk sett, inflasjonen fikk feste på et høyere nivå enn tidligere, og lønnsveksten tiltok noe. Fremgangen har særlig vært understøttet av en ekspansiv finanspolitikk. Som følge av den høye aktiviteten i amerikansk økonomi hevet derimot den amerikanske sentralbanken (FED) styringsrenten ved fire anledninger, til intervallet 2,25 % - 2,5 %. Med det har FED hevet renten ni ganger fra bunnivået som ble holdt uendret fra 2008 til 2015. I tillegg til et høyere rentenivå strammer FED inn gjennom å nedskalere balansen som økte betydelig i etterkant av finanskrisen grunnet verdipapirkjøpsprogrammet. Dette gjøres ved å ikke fullt ut reinvestere de månedlige innbetalingene som følge av renter og forfall på verdipapirbeholdningen.

I eurosonen har veksten tidligere tatt seg opp etter at de svært ekspansive pengepolitiske tiltakene omsider fikk effekt. I 2018 avtok imidlertid veksten noe igjen. Gjennom året har det særlig vært betydelig usikkerhet knyttet til Storbritannias utmeldelse av EU og budsjettssituasjonen i Italia. Vedrørende førstnevnte var det ved utgangen av året ikke endelig avklart om man vil få på plass en avtale innen fristen, og

aktuelle alternativer omfattet fortsatt ny folkeavstemming, forlengelse av fristen for uttredelse mv. I Italia ønsket regjeringen å øke budsjettunderskuddet for å stimulere til økonomisk vekst, men møtte motbør hos EU-kommisjonen som følge av landets eksisterende gjeldsbyrde. Mot slutten av året ble det oppnådd enighet etter at underskuddet ble tatt ned fra 2,4 % til 2,04 %.

På høsten annonserte den europeiske sentralbanken (ECB) at verdipapirkjøpsprogrammet gikk mot slutten. Kjøpene ble halvert fra EUR 30 mrd. til EUR 15 mrd. per måned etter september og programmet ble avsluttet ved utgangen av året. I motsetning til FED vil ECB fortsette å reinvestere renter og forfall fullt ut, hvilket betyr at sentralbankens stimulans opprettholdes. Styringsrenten vil ifølge ECB endres tidligst høsten 2019.

BNP-veksten i de fremvoksende økonomiene endte ifølge IMF trolig på 4,7 % i 2018, uendret fra året før. Vekstnivået er godt over takten i de utviklede økonomiene, men det er store variasjoner mellom landene. Gjennom året har usikkerheten rundt global handel økt, etter at særlig USA har inntatt en mer proteksjonistisk holdning. «Handelskrigen» har i stor grad omhandlet USA og Kina som begge innførte økt importtoll i løpet av året. Til tross for at det ble inngått en avtale om «våpenhvile» mellom Donald Trump og Xi Jinping mot slutten av året kan det ikke utelukkes en fullskala handelskonflikt, hvilket vil gi et negativt bidrag til global handel og aktivitet.

Nasjonalt

Norsk fastlands-økonomi opplevde videre oppgang i 2018. BNP-veksten for Fastlands Norge endte ifølge Norges Bank trolig på 2,4 %, en oppgang på fire

tideler fra 2017. Året startet noe bedre enn det sluttet, etter at andre halvår blant annet ble preget av redusert jordbruksproduksjon etter en tørr sommer, lavere oljepris og svakere vekstutsikter.

I arbeidsmarkedet bedret situasjonen seg ytterligere gjennom fjoråret. Sysselsettingen økte og arbeidsledigheten ble ytterligere redusert. Inflasjonen steg betydelig, særlig som følge av økte elektrisitetspriser. Foretaksinvesteringene økte også i fjor, og Norges Banks regionale nettverk ga uttrykk for god vekst i produksjonen og positive vekstutsikter. For første gang siden oljeprisfallet i 2014 bidro investeringer innen petroleum positivt, mens boliginvesteringene ble redusert etter en periode med solid vekst. Veksten i boligpriser har utviklet seg moderat gjennom året. Gjeldsveksten i husholdningene ble redusert, men oversteget samlet sett veksten i inntekt. Dermed steg gjeldsbelastningen i husholdningen videre.

Økt aktivitet i norsk økonomi, kapasitetsutnyttelse nær normalt nivå og inflasjon rundt målet var sentrale årsaker til at hovedstyret i Norges Bank besluttet å heve styringsrenten fra 0,50 % til 0,75 % i september. Dette var den første rentehevingen siden 2011. Hovedstyret har gitt uttrykk for en gradvis renteoppgang fremover, men at man ønsker å gå varsomt frem i rentesettingen etter en lang periode med lave renter.

På den pengepolitiske siden ble også inflasjonsmålet redusert fra 2,5 % til 2,0 %. Endringen ble gjort på bakgrunn av en forventning om redusert innfasing av oljeinntekter i norsk økonomi sammenlignet med foregående år, og innebærer at Norge nå har samme inflasjonsmål som de fleste andre sammenlignbare land.

For første gang på flere år bidro finanspolitikken i en kontraktiv retning i

fjor. Det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet, som måler den underliggende pengebruken av oljeinntektene, økte til om lag 221 milliarder kroner. Endringen innebar en negativ budsjettimpuls inn i økonomien på 0,1 %, målt som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge (7,4 % samlet sett). I forhold til kapitalen i Statens pensjonsfond utland (oljefondet) utgjorde underskuddet 2,6 % i 2018, fire tideler lavere enn handlingsregelen.

Sysselsetting

I 2018 er sysselsettingen i Norge økt med 6.000 personer. Arbeidsstyrken i Norge er på 2.816.000 personer, og ut-

gjør 70,3 % av befolkningen. Antallet arbeidsledige er redusert med 7.000 personer og er nå på 106.000 (AKU). Dette utgjør 3,8 % av arbeidsstyrken. I NAV er det registrert 81.000 personer som er helt ledige eller på tiltak. Av disse er det i alt 63.477 personer som er helt ledige. Dette utgjør 2,3 % av arbeidsstyrken.

I Oppland er det registrert 1.746 helt ledige, noe som utgjør 1,8 % av arbeidsstyrken. Dette er 187 flere enn i fjor på samme tid.

I vårt markedsområde er det registrert en økning i ledigheten i Lillehammer, Nord-Fron og Ringebu. I Sel, Sør-Fron

og Øyer er det mindre endringer fra i fjor, mens det i Gausdal er en signifikant reduksjon i ledigheten. Alle kommunene med unntak av Sel og Nord-Fron ligger lavere enn landsgjennomsnittet når det gjelder helt arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken.

Vekstutsiktene nasjonalt er for svake til at de vil ha noe nevneverdig å si for arbeidsledigheten på kort sikt. På litt lengre sikt fremskriver DNB Markets at svakere vekstutsikter gir lavere etterspørsel etter arbeidskraft. Hvilke konsekvenser dette vil gi lokalt er usikkert.

Kommune	Arbeidsledige							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring	1 % *
Lillehammer	290	193	238	181	188	198	10	1,3 %
Nord-Fron	64	61	60	76	64	80	16	2,8 %
Sel	75	86	92	94	88	87	-1	3,0 %
Sør-Fron	47	28	29	31	30	24	-6	1,5 %
Ringebu	40	39	33	35	22	37	15	1,6 %
Øyer	84	49	57	41	48	45	-3	1,6 %
Gausdal	65	58	43	40	38	27	-11	0,8 %
Sum	665	514	552	498	478	498	20	

* Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Helt ledige omfatter alle som søker inntektsgivende arbeid ved NAV samt har vært uten inntektsgivende arbeid de siste to ukene og er tilgjengelig for det arbeid som søkes.

Prisvekst

Norges Bank har et mål om en årsvekst i konsumprisene (KPI) på 2,0 %. KPI økte med 3,5 % fra desember 2017 til desember 2018.

Den viktigste bidragsyteren til tolv månedersendringen var prisen

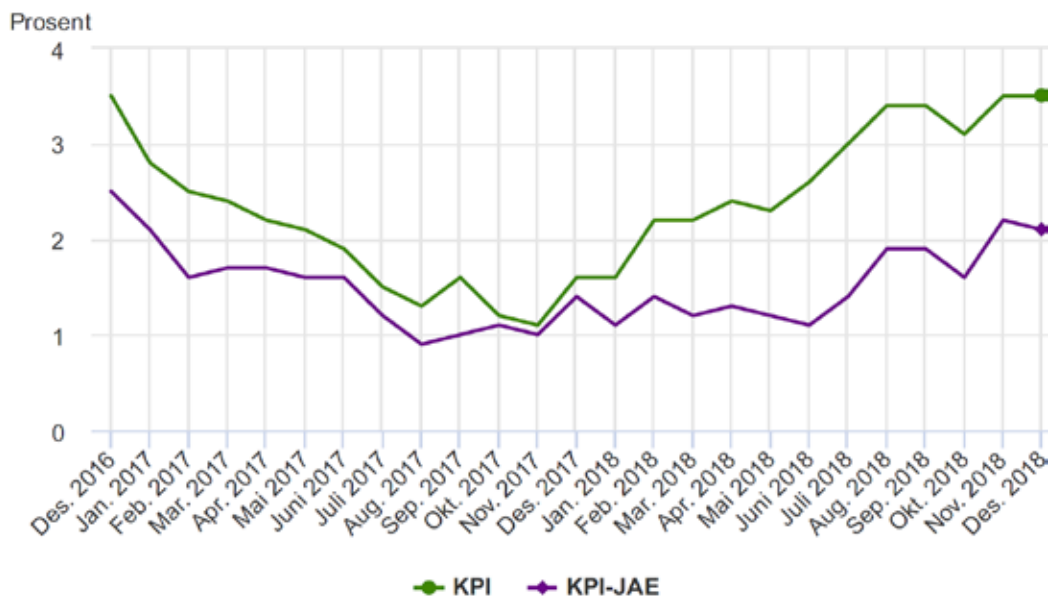
på elektrisitet. Gjennom hele året var den løpende prisveksten for strøm høy, og rekorden ble målt i august da tolv månedersveksten viste en tilnærmet dobling i prisene. Sammen med nettleien ga denne utviklingen en årsvekst på 25,6 % i prisene på elektrisitet inkludert nettleie fra 2017 til 2018.

Konsumprisveksten justert for avgifter

og elektrisitet steg med 1,6 % i 2018. Den viktigste årsaken til prisveksten var at prisen på matvarer og alkoholfrie drikkevarer steg med 2,5 %.

Gjennomsnittlig økning i månedslønn i 2018 ble på 2,9 %. DNB Markets anslår årslønnsveksten for 2019 til å bli på 3,1 %.

Figur 1. 12-månedersendring, KPI og KPI-JAE

Boligmarkedet

Nye boliger

Tolv måneders prisveksten for nye boliger var på 4,2 % etter 3. kvartal. Nye eneboliger har en prisvekst på 1,2 % i samme periode, mens nye flerboliger har den høyeste prisveksten med 5,4 %.

Brukte boliger

I 2018 steg bruktboligprisene med 2,3 % for hele landet sett under ett.

Det er imidlertid store geografiske variasjoner. Oslo med Bærum hadde

en prisvekst på 4,4 %, mens Trondheim hadde en prisvekst på 3,4 %.

I Stavangerregionen steg bruktboligprisene med 3,7 % i 2017. I 2018 er det et prisfall på 3,3 % i Stavanger. Agder og Rogaland utenom Stavanger har en svak prisvekst på 0,4 %. Trøndelag utenom Trondheim har et prisfall på 3,3 %.

Hedmark og Oppland har en prisvekst på 2,1 %, rett under landsgjennomsnittet.

Boligmarkedet i dag synes høyt priset spesielt i noen utvalgte pressområder.

Eneboliger

Gjennomsnittlig kvadratmeterpris for nye eneboliger landet sett under ett lå ved inngangen til 2018 på kr 35.000,- pr. kvadratmeter. Kvadratmeterprisen på brukte eneboliger lå på 24.550,-, altså ca. 70 % av prisen på en ny enebolig.

I Oslo var kvadratmeterprisen for en brukt enebolig på 91 % av en ny, mens tilsvarende nøkkeltall var på 61 % i Oppland.

DNB Markets tror at bruktboligprisene skal øke med 0,5 % i 2019. I 2020 tror DNB Markets på nullvekst for deretter å falle med 3,0 % i 2021.

Foto: Terje Solberg - Frøningen Foto

Lokal utvikling

Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Norge i 2018 viser en økning på ca. 36.200 personer. Dette tilsvarer en årlig vekst på 0,7 %. Befolkningsveksten er på samme nivå som i fjor. Nedgangen i veksten de to siste årene skyldes hovedsakelig re-

duisert nettoinnvandring og reduserte fødselsoverskudd. Befolkningen øker mer enn landsgjennomsnitt i Akershus, Oslo, Trøndelag og Vestfold. Ved utløpet av 2018 bor det 5.332.000 personer i Norge.

Folketalet i Oppland gikk tilbake med

100 personer i 2018. Kommunene i vårt markedsområde har varierende befolkningsutvikling. Lillehammer og Nord-Fron har befolkningsvekst, mens de øvrige kommunene har tilbakegang. Endringene er små, men indikerer en lite heldig utvikling.

Kommune	Folketall							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring fra i fjor	
Lillehammer	26.850	27.028	27.476	27.781	27.960	28.080	120	0,4 %
Nord-Fron	5.827	5.765	5.741	5.723	5.721	5.737	16	0,3 %
Sel	5.952	5.974	5.935	5.916	5.872	5.802	-70	-1,2 %
Sør-Fron	3.193	3.191	3.154	3.163	3.159	3.120	-39	-1,2 %
Ringebu	4.496	4.495	4.464	4.502	4.445	4.432	-13	-0,3 %
Øyer	5.102	5.090	5.072	5.082	5.154	5.127	-27	-0,5 %
Gausdal	6.141	6.237	6.227	6.204	6.139	6.130	-9	-0,1 %
Sum	57.561	57.780	58.067	58.371	58.450	58.428	-22	0,0 %

Konkurser

I 2018 er det registrert i alt 5.010 konkurser i Konkursregisteret. Det er en økning på 453 konkurser sammenlignet med 2017. Størst økning finner vi innenfor varehandel og reparasjon av motorvogner. Bygg og anlegg er imidlertid næringen med flest foretaks konkurser på landsbasis.

I vårt markedsområde er det registrert 43 konkurser i 2018, noe som er ni flere enn i 2017.

Tre av fire konkurser er foretaks konkurser. Øvrige konkurser er konkurs i enkeltpersonforetak og personlig konkurser.

Nyetableringer

Det var i alt 581.956 (577.067) bedrifter i Norge pr. 1. januar 2019. Dette er en økning på 4.889 fra året før. 65 % av disse virksomhetene har ingen ansatte. Relativt sett øker antall virksomheter mest blant bedrifter med 250 eller flere ansatte. Det er spesielt at det er de største bedriftene som relativt sett øker mest i 2018. Dette kan ha en sammenheng med at større virksomheter bemanner opp etter en periode med tøff nedbemanning. Det er liten økning i antall bedrifter med inntil 50 ansatte i 2018.

I Oppland er det registrert i alt 24.660 bedrifter, hvorav 9.681 er privateide bedrifter med et forretningsmessig formål. I 2018 ble det registrert i alt 1801 nye selskaper. Mange av disse bedriftene er enkeltmannsforetak og eller selskaper uten ansatte. I vårt markedsområde er det i alt 4.717 registrerte virksomheter. Av disse er det 2.457 aksjeselskaper. Dette representerer en økning på 11 bedrifter sammenlignet med 2017.

NHOs Kommune-NM rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi.

Sola rangeres høyest av kommunene, før Oslo, Bærum og Austevoll. Kommuner i Østlandsområdet med Oslo og Akershus, og byområdene langs hele kysten (Kristiansand, Stavanger, Bergen, Florø, Ålesund, Molde, Bodø, Harstad, Tromsø og Alta) er generelt blant de høyest rangerte. I tillegg kommer reiselivskommuner i indre Nordfjord og indre Sogn og kommuner i tilknytning til vintersportområder på Østlandet, samt bykommunene Hamar, Lillehammer og Gjøvik og enkelte kommuner der kraftproduksjon og reiseliv er spesielt viktig. Hovedtyngden av de lavest rangerte kommunene finner vi i Nord-Norge og innlandskommuner på Østlandet.

I rangeringen av de nye geografiske fylkene kommer Oslo best ut både samlet sett og på fire av de fem områdene. Tendensen er at fylkene med de største byene og tettest befolkede kommunene er rangert høyest.

Dvs. at det sentrale Østlandsområdet med Oslo og Viken, Rogaland med Stavanger/Sandnes, Trøndelag med Trondheim og Vestlandet med Bergen er rangert høyest. Nordland, Troms og Finnmark og Innlandet rangeres lavest etter NHOs indikatorer.

Kommunene rangeres i fem kategorier henholdsvis best, nest best, middels, nest dårligst og dårligst. De beste kommunene i Norge er Sola, Bærum, Oslo, Ullensaker og Asker. De svakeste kommunene er Kvalsund, Ballangen, Loppa, Engerdal og Kvæfjord.

I vårt markedsområde plasserer kommunene seg slik:

Kommune	Plassering	Kategori
Lillehammer	42	best
Øyer	157	nest best
Ringebu	170	nest best
Nord-Fron	219	middels
Sel	267	nest dårligst
Sør-Fron	286	nest dårligst

I Innlandet rangeres de store bykommunene høyt, spesielt Hamar (24), Lillehammer (42), og Gjøvik (72).

Samlet sett er resultatene fra årets Nærings-NM positive for Lillehammer, som forbedrer posisjonen i forhold til i fjor på indikatorene arbeidsmarked og kompetanse.

Av kommunene i Gudbrandsdalen er det Nord-Fron kommune som har den mest positive utviklingen, og utviklingen er mest positiv innenfor næringsliv og arbeidsmarked. For de øvrige kommunene er det mindre endringer, men fellestrekk er positiv utvikling i arbeidsmarked og kommuneøkonomi.

Bygg og anlegg

E6 utbyggingsetappe 2, som består av Elstad-Frya og Sjøa-Otta er fortsatt prioritert langt bak i Nasjonal transportplan 2018-2029 (NTP). Statens Vegvesen og Norske Veier AS har kommet frem til at etappen kan bygges ut vesentlig rimeligere enn tidligere antatt. Statens Vegvesen beskriver at Elstad-Frya i teorien kan fremskyndes fra 2029 til 2024 og Sjøa-Otta fra 2024 til 2022.

På Otta er første trinn av Otta brygge i ferd med og ferdigstilles. Det er også

igangsatt utbygging av leiligheter over Centrum magasin.

Handelssenteret i Lomoen på Vinstra fortsetter med nyetableringer. Det siste store prosjektet er ny Biltema-butikk, som er under oppføring.

På Fåvang er det også realisert leilighetsprosjekter i sentrum i løpet av 2018.

På Lillehammer er det stor aktivitet i Storhoveområdet med bl.a. utvidelse av Swix-bygget og ny Maxbo-butikk. Det er flere leilighetsprosjekter under bygging og planlegging. Solhøgda, Hanstadgata (GD), Vaskeriet og Lillehammer Taarn er noen av prosjektene vi har vært og er med på. Det er flere utbygginger i gang og under planlegging på Lillehammer, så det forventes stor aktivitet også i 2019.

Reiseliv

Utviklingen i omsetningen for reiselivet på landsbasis er flat også i 2018. Hele landet har hatt en økning i antall besøkende på 1,5 %, opp fra 0,4 % i samme periode året før.

Antall besøkende fra utlandet har gått marginalt ned med 1,8 % mot 2,0 % økning i samme periode i 2017.

Oppland har en samlet økning på 1,0 % i 2018 mot 1,2 % i samme periode i fjor. Besøkende fra utlandet har gått litt ned med 0,3 % i 2018, mot økning på 3,6 % året før.

I Gudbrandsdalen viser tallene en økning i 2018 på 0,5 %, noe som er svakere enn Oppland forøvrig. Andelen utenlandske turister økte marginalt med 0,1 %, mens nordmenn sto for en liten økning på 0,7 %.

For Lillehammer økte overnattingene med 8,6 % i 2018, hvorav utlendingene sto for en økning på 8,9 % og nordmennene en økning på 8,4%.

Utviklingen både nasjonalt og i Gudbrandsdalen er relativt flat. Lillehammer viser imidlertid god vekst. Snøen lot vente på seg i høst, men vi har nå bra med snø i området og det blir spennende å se besøket i vår region denne vintersesongen med sen påske.

Det bygges ca. 1.400 hytter i Oppland i året med en samlet omsetningsverdi på 2,5 mrd kroner. Snittpris i Oppland per solgte hytte er for 2018 1,8 mnok.

I vårt område er det stor aktivitet i fritidsmarkedet. De største destinasjonene, som Hafjell og Kvitfjell bygger ut i stort tempo og alpindestinasjonene investerer og utvider med nye traseer og heiser som bidrar til å øke attraktiviteten til Gudbrandsdalen.

I tillegg gjør løypelagene i alle deler av Gudbrandsdalen en formidabel innsats som gjør at vi kan tilby et fantastisk løypenett for langrenn.

Landbruk og skogbruk

I 2018 var det 1.057 foretak med melkeproduksjon i Oppland mot 1.117 i 2017, den samlede produksjonen av melk er stabil. Melkekvoter er solgt til høye priser også i 2018. 38 enheter solgte melkekvoten i Oppland.

2018 har vært et utfordrende år for grovførbaserte næringer i vårt distrikt. Tørkesommeren førte til et avlingsnivå på ca. 50 % av et normalår. Det ble utbetalt kr. 1,6 mrd. i avlingsskadeerstatning hvor vårt fylke samlet har hatt størst utbetaling med 390 mnok så

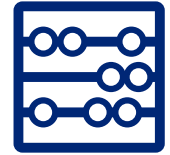
langt. Banken gikk ut med tilbud om foringslån, noe 25 gårdbrukere har benyttet seg av. Den samlede utbetalingen er så langt på ca. 5 mnok.

Flere storfebønder har valgt å selge kalver og tilpasse vinterens produksjon etter eget grovførlager, samt større bruk av kraftfôr. Dette førte til et anstrengt livdyrmarked med større tilbud enn etterspørsel, og økt slaktemengde av storfe. Mange har bygget ut for ammeku i den senere tid. Fortsetter økningen kan dette i løpet av kort tid medføre overproduksjon også av storfekjøtt.

Innen sauehold er det fortsatt ubalanse i markedet, med 3.000 tonn kjøtt på reguleringslager ved inngangen til 2019. Flere har imidlertid redusert noe på antall søyer og avsetningsmulighetene for sauekjøtt er i bedring. Fremover vil det fortsatt være økonomiske utfordringer for sauebonden.

Innen svinesektoren sliter man fortsatt med overproduksjon som er meget utfordrende. Tiltak med purkeslaktning og oppfordring til svinebønder om å redusere produksjonen håpes å gi effekt i løpet av 2019. Ved årsskiftet lå det ca. 2.600 tonn svinekjøtt på reguleringslager.

I skognæringen har det vært rekordstor aktivitet med gode avsetningsmuligheter. Høy etterspørsel etter treprodukter, samt endring i sortimentsbestemmelsene har gitt økte tømmerpriser. Gjennomsnittlig tømmerpris i 2018 var kr. 407,- pr.m³. Oppland stod for 13 % av det samlede avvirkningsvolumet i landet på 11 mill. m³.

Regnskapet for 2018

Inntektsutviklingen

De samlede inntektene i 2018 ble i alt 9,7 mnok lavere enn i 2017. Inntektene fra den ordinære bankdriften økte med 11,9 mnok sammenlignet med 2017.

Inntektsveksten er sterk på kjernevirksomheten, og netto rente- og kredittprovisjonsinntekter økte med 7,3 mnok hovedsakelig som følge av økte utlånsvolum.

Netto provisjonsinntekter økte med 4,1 mnok i 2018 sammenlignet med 2017. Dette skyldes i all hovedsak økte provisjonsinntekter fra SpareBank 1 Boligkreditt AS og økte inntekter fra betalingsområdet. Til sammen utgjør dette 2,4 mnok. Provisjon fra skadeforsikringsporteføljen økte med 0,7 mnok i 2018 sammenlignet med 2017. Øvrige provisjonsinntekter økte med til sammen 1,5 mnok. I tillegg økte provisjonskostnadene med 0,5 mnok i 2018 sammenlignet med 2017.

Utbytte og andre verdipapirer med variabel avkastning ble på 26,2 mnok i 2018. Dette var 1,2 mnok mer enn budsjettet. Sett i forhold til 2017 var imidlertid den negative endringen på hele 13,8 mnok. Den viktigste årsaken til endringen er at Samarbeidende Sparebanker AS i 2017 endret praksis til gjennomstrømmende utbytte med virkning fra 2017. Dette innebærer at det ble utbetalt til sammen 32,1 mnok i utbytte fra aksjene i Samspar i 2017. I tillegg ga flere av våre andre investeringer god avkastning i 2017, slik at utbytte og resultatandeler fra strategiske plasseringer til sammen ble på 39,9 mnok.

Verdiendring og gevinst/tap på bankens verdipapirer ble redusert med 7,9 mnok til 0,6 mnok i 2018. Dette skyldes i all hovedsak at vi bokførte en gevinst ved salg av egenkapitalbevis i SpareBank 1

Østlandet i 2017.

Andre driftsinntekter er 0,6 mnok høyere i 2018 enn i 2017.

Kostnadsutviklingen

De samlede driftskostnadene før tap økte i 2018 med 13,2 mnok sammenlignet med 2017.

De viktigste driverne bak kostnadsveksten var:

- Lønn, pensjon og sosiale kostnader, hvor banken bokførte en samlet kostnadsøkning på 7,7 mnok.

- Økningen i lønn og sosiale kostnader utgjorde til sammen 2,8 mnok. Den generelle lønnsendringen i forbindelse med lønnsoppgjøret utgjorde om lag 0,8 mnok, mens økt ressursbruk utgjorde den øvrige kostnadsøkningen. Dette tilsvarer omtrent to årsverk.

- Pensjonskostnadene i 2018 økte regnskapsmessig med 4,9 mnok sammenlignet med 2017. Dette skyldes at vi i 2017 hadde en inntektsføring på til sammen 4,8 mnok, noe som resulterte i en negativ pensjonskostnad på 1,0 mnok for 2017. Dette er relatert til to forhold. Tilbakeføring av en administrasjonsreserve på 2,5 mnok samt inntektsføring av premiefondet på 2,3 mnok, begge tilknyttet YTP ordningen som ble avsluttet med virkning fra 31.12.2016. Den reelle pensjonskostnaden for 2017 var på 3,8 mnok. Pensjonskostnaden for 2018 er på 3,9 mnok. Den reelle veksten i pensjonskostnader er derfor på 0,1 mnok og er knyttet til den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Driftskostnadene i 2018 ekskl. lønn og tap øker med 5,4 mnok.

- Kostnadene på fellesarenaen øker

med i alt 2,0 mnok. Økningen skyldes i stor grad høy aktivitet på prosjektsiden både i SamSpar og i Gruppen der flere større prosjekter er kostnadskrevende. Utviklingen er i henhold til de forventninger som ligger i budsjettet fra alliansen i 2018.

- Kostnader til lokaler øker med 2,7 mnok som følge av nødvendig fasadeoverføring på Lillehammer og ombygging av hovedkontoret på Vinstra for blant annet å muliggjøre samlokalisering med Kundesenteret.

- Markedskostnadene økte med 0,5 mnok i 2018, og speiler både bankens vekst, men også den rollen vi har i vårt markedsområde etter at andre banker har trukket seg ut.

- Øvrige driftskostnader øker med 0,2 mnok. Se noter for ytterligere spesifisering.

Avskrivningene i 2018 er på samme nivå som i 2017.

Tap på utlån ble i 2018 kostnadsført med i alt 2,3 mnok. Sammenlignet med 2017 er dette en reduksjon på 3,6 mnok. Gruppeavsetningene er redusert med 1,0 mnok gjennom 2018 og er på 19 mnok med bakgrunn i anbefalinger fra Kompetansesenter for kredittmodeller (KFK). Tapsavsetninger for fremtidige tap på enkeltkunder er bokført med i alt 9,8 mnok.

Skattekostnaden for banken ble i 2018 25,9 mnok, noe som er 0,1 mnok høyere enn i 2017. Dette gir en effektiv skattesats på 21,1 % for 2018. Den effektive skattesatsen for 2017 var på 18,2 %. Årsaken til forskjellen i skatteandelen er utbytter og gevinster på verdipapir med lavere skattegrunnlag, som vi hadde mer av i 2017 enn i 2018. Skattesatsen for 2018 er uendret sammenlignet med 2017. Avsetninger knyttet til finans-

skatten er bokført som en avgift under personalkostnader. Betalbar skatt utgjør 27,7 mnok, herav utgjør formuesskatten 1,5 mnok jmf. note 11.

Eksklusiv utbytte, gevinst/tap på verdipapir og tap på utlån er cost/income økt fra 49,9 % i 2017 til 53,3 % i 2018. Relativt til gjennomsnittlig forvaltningskapital er kostnadsprosenten økt fra 1,36 % til 1,43 %.

Resultatutviklingen

Bankens resultat i 2018 er på 97,1 mnok, noe som er 19,1 mnok svakere enn for 2017.

Bankens resultat i 2018 er det nest beste gjennom tidene målt i nominelle kroner.

Den ordinære bankdriften etter tap og skatt korrigert for utbytte, gevinster og tap på verdipapirer er 2,2 mnok bedre enn fjoråret og er tidenes beste.

Balanseutviklingen

Bankens forvaltningskapital økte i 2018 fra 7.573 mnok til 8.207 mnok. Dette ut-

gjør en vekst på 8,4 % mot 7,5 % i 2017. Dette er vekst eksklusiv utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt. Hensyntar vi vekst inklusiv SpareBank 1 Boligkreditt er bankens forvaltning økt fra 9.553 mnok i 2017 til 10.460 mnok i 2018. Dette gir en vekst på 9,5 %.

Utlån

Brutto økte utlånene inklusive SpareBank 1 Boligkreditt med 799 mnok eller 9,4 % i 2018. I 2017 var utlånsveksten 919 mnok (12,2 %). Budsjettert utlånsvekst for 2018 var på 700 mnok eller 8,2 %.

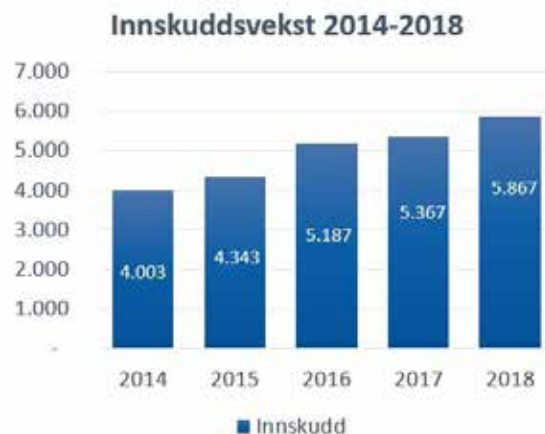
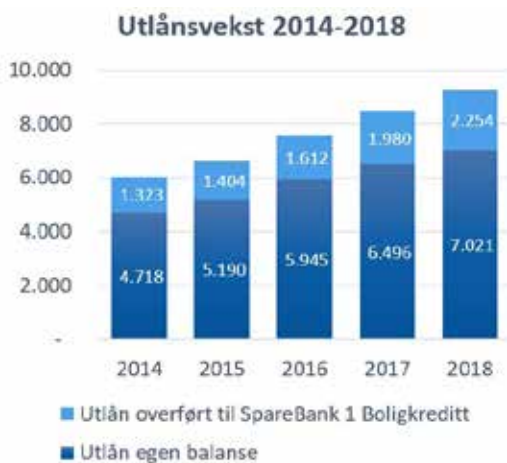
Personmarkedet økte sine utlån inklusiv SpareBank 1 Boligkreditt med til sammen 632 mnok (10,2 %), mens bedriftsmarkedet økte sine utlån med 167 mnok (7,3 %).

Av samlede utlån utgjør nå lån til personmarkedet (PM) 6.816 mnok (6.184) og utlån til næringslivet (BM) 2.459 mnok (2.292). Inklusiv i disse tallene er det netto overført 273,3 mnok til SpareBank 1 Boligkreditt i 2018, slik at samlet volum i SpareBank Boligkreditt nå er 2.253 mnok.

Gjeldsveksten nasjonalt er på 5,4 % de siste 12 månedene pr. 31.12.2018. Gjeldsveksten blant husholdningene er på 5,5 %, mens gjeldsveksten blant ikke finansielle foretak er på 5,1 %. Det er verdt å merke seg at gjeldsveksten blant både husholdninger og bedrifter har falt signifikant i 2. halvår i 2018, mens gjeldsveksten i kommuneforvaltningen har økt i 2. halvår i 2018. I vårt markedsområde er det sannsynlig at gjeldsveksten er noe svakere enn den nasjonale gjeldsveksten. Vår utlånsvekst er større enn den nasjonale gjeldsveksten. Dette indikerer at banken også i 2018 øker sine markedsandeler.

Innskudd

Ved utgangen av året var størrelsen på innskuddene fra bankens kunder 5.867,5 mnok mot 5.367,3 mnok året før. Dette er en vekst på 500,2 mnok eller 9,3 % mot 180,6 mnok eller 3,5 % året før. Budsjettert innskuddsvekst var 7,5 %. Innskuddsdekningen gikk fra 83 % 31.12.2017 til 84 % 31.12.2018.

Risikovurdering av balansen

Kredittrisiko

Kredittrisikoen er den desidert største risikofaktoren knyttet til den virksomhet som banken driver.

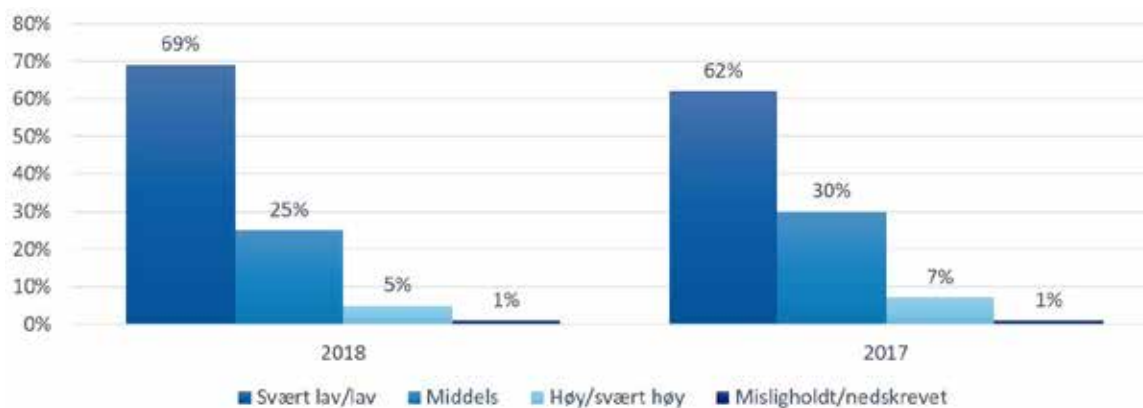
Banken har siden 2008 gått i retning av en stadig større andel utlån til personmarkedet. Dette er i tråd med bankens strategiplan. Pr. 31.12.2018 er fordelingen av utlån til person- og bedriftsmarkedet 73/27 inklusiv eksponeringen

mot Boligkreditt. Dette er godt innenfor målet i strategiplanen. Banken har i løpet av 2018 rapportert to engasjement i henhold til Finanstilsynets retningslinjer om store engasjement. Bankens interne målsetting er at summen av store engasjement ikke skal utgjøre mer enn 80 % av ansvarlig kapital. Pr. 31.12.2018 er det rapportert to store engasjement med utlån som til sammen utgjør 218 mnok. I prosent av bankens ansvarlige kapital utgjør dette 25 %.

Porteføljesystemet, Porto, måler utviklingen av kredittrisikoen i bankens portefølje, jmf. note 14 G. Noten viser at kredittrisikoen i porteføljen er signifikant forbedret de siste årene. Andel utlånsvolum i de tre beste risikoklassene er økt fra 92 % til 93 %, og tilsvarende redusert i de tre dårligste risikoklassene i 2018.

Styrets vurdering er at kredittrisikoen ligger godt innenfor bankens evne til å bære tap basert på opparbeidet egenkapital.

Risikoklassifisering av utlån, garantier og kreditter

Mislighold, tap på utlån og garantier

Misligholdte engasjement utgjør pr. 31.12.2018 29,1 mnok. Pr. 31.12.2017 var misligholdte engasjement på 21,7 mnok. Dette utgjør en økning i forhold til brutto utlån fra 0,33 % til 0,41 %. Gjennomsnittet for norske sparebanker av sammenlignbar størrelse var pr. 30.06.2018 0,47 %.

Banken har kvartalsvis gjennomgått misligholdte, tapsutsatte og større engasjement både på person- og bedrifts-marked med henblikk på å avdekke tap i porteføljen. Det har vært ført løpende avsetninger for slike tap.

Individuelle nedskrivninger pr. 31.12.2018 utgjør 9,8 mnok. Av disse utgjør 7,1 mnok tapsavsetninger på ikke misligholdte engasjement. Individuelle nedskrivninger utgjør 0,14 % av brutto utlån. Gjennomsnittet for norske sparebanker av sammenlignbar størrelse var pr. 30.06.2018 0,21 %.

De gruppevise nedskrivninger er på 19 mnok og er redusert med 1 mnok i 2018. Ved fastsettelse av størrelsen på gruppevise nedskrivninger legger banken til grunn beregninger gjort av SpareBank 1 Kompetansesenter for kredittmodeller (KFK). KFK hensyntar i sine modeller negativ migrasjon mellom risikoklasser uttrykt som forventet tap, hvor all kundeinformasjon hentes fra bankens risikoklassifiseringsmodeller som baserer seg på historiske liknings- og regnskapsdata. I tillegg vektlegges endringer i de økonomiske rammebetingelsene. På bakgrunn av endringer i disse faktorene estimerer KFK bankens gruppevise nedskrivninger. De gruppevise nedskrivningene utgjør 0,27 % av brutto utlån. Gjennomsnittet for norske sparebanker av sammenlignbar størrelse var pr. 30.06.2018 0,32 %.

Samlede tapsavsetninger utgjør nå 0,41 % av brutto utlån mot 0,46 % for 2017. Gjennomsnittet for norske sparebanker av sammenlignbar størrelse var pr. 30.06.2018 0,53 %. Bankens avsetninger er således under dette nivået, noe som avspeiler en lavere risiko enn gjennomsnittet. Innføring av IFRS 9 trer i kraft med virkning fra 1.1.2020. For ytterligere informasjon se note 2.

Tap på utlån er bokført med 2,3 mnok mot 5,9 mnok i 2017. Det utgjør 0,03 % av brutto utlånsportefølje pr. 31.12.2018 (0,09 % pr. 31.12.2017).

Gjennomsnittet for norske sparebanker av sammenlignbar størrelse var pr. 30.06.2018 0,09 %.

Tapsgraden i banken har de siste fem årene vært i intervallet 0,03 % til 0,30 % av brutto utlån. Banken har historisk hatt en noe høyere tapsgrad enn sammenlignbare banker. Tapsgraden har hatt en fallende tendens de siste årene og er nå klart lavere enn gjennomsnittet for sammenlignbare banker. Dette har klar sammenheng med bedre porteføljekvalitet og lavere mislighold.

Vi er i tillegg eksponert for bransjer hvor historisk lønnsomhet har vært svak. Landbruket har vært gjennom en sterk effektivisering uten at dette har bedret lønnsomheten vesentlig. I tillegg er reiselivsbransjen i kraftig omstilling, og har måttet tilpasse kostnadsnivået til en lavere omsetning. Lav kronekurs og det internasjonale trusselbildet har imidlertid vært gunstig for norsk reiselivsnæring. Slik vi ser de økonomiske fremtidsutsiktene, kan det forventes et tapsnivå innenfor normaltap de neste årene, men med en viss usikkerhet knyttet til utviklingen i de to nevnte bransjene.

Misligholdet i banken viser i 2018 en stabil, men svakt stigende utvikling. Misligholdet i banken er nå i all hovedsak av nyere dato. 49 % av misligholdet er yngre enn 6 måneder. Vi følger utviklingen i misligholdet tett. Med bakgrunn i den høye gjeldsgraden for norske husholdninger og den sterke veksten i forbrukslånsmarkedet, kan en negativ utvikling i husholdningenes økonomi medføre en vekst i misligholdte lån.

30 % av misligholdet er eldre enn 9 måneder. Dette er engasjement der arbeidet med realisasjon av sikkerhetene tar lang tid. Vi forventer at den positive utviklingen i den eldre delen av misligholdet skal fortsette.

Tapsnedskrivningene er bedret i forhold til brutto utlån. Sammenlignet med andre banker på vår størrelse har våre tapsavsetninger historisk sett vært høyere når det gjelder individuelle nedskrivninger. Dette har endret seg og vårt avsetningsnivå er nå under gjennomsnittet for sammenlignbare banker. Når det gjelder gruppevise nedskrivninger er vi på omtrent samme nivå.

Styret vurderer at de foretatte avsetninger er tilstrekkelige.

Overtatte eiendeler

Banken har i forbindelse med engasjementssikringsarbeid overtatt eiendeler til en verdi av 11,5 mnok. Samme tid i fjor var tilsvarende eksponering på 12,0 mnok, jmf. note 14 k. Det forventes at overtatte eiendeler vil bli redusert ytterligere i løpet av 2019.

Markedsrisiko verdipapirer

Obligasjonsbeholdningen er redusert fra 212 mnok til 154 mnok gjennom året. Reduksjonen skyldes i all vesentlighet en regnskapsmessig flytting av et likviditetsfond til aksjebeholdningen uten endring i risikomessige eller andre forhold.

Beholdningen av aksjer, andeler og egenkapitalbevis er økt fra 267 mnok i 2017 til 444 mnok i 2018. I all hovedsak skyldes dette omplasseringen av likviditetsfond nevnt i avsnittet over samt ytterligere bruk av to fond med kortsiktig formål om å plassere overskuddslikviditet. I tillegg har vi økt aksjekapitalen i flere av våre strategiske selskaper. Våre anleggsaksjer er i all hovedsak strategiske aksjeposter i selskaper innenfor SpareBank 1 Alliansen.

Det er inntektsført utbytte på 20,2 mnok fra Samarbeidende Sparebanker AS i 2018. Dette er utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS for regnskapsåret 2017. Bankens eierandel i SpareBank 1 Gruppen AS utgjør indirekte 1,38 % ved årsskiftet.

Utbytte fra investeringer i felleskontrollert virksomhet kommer fra investeringer i Samarbeidende SpareBanker AS og Samarbeidende SpareBanker Bankinvest I AS. Det er ikke utbetalt utbytte fra Samarbeidende SpareBanker Bankinvest I AS i 2018.

Utbytte fra investeringer i aksjer, ande-

ler og egenkapitalbevis utgjør i alt 4,3 mnok, og kommer fra investeringer i SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS, SpareBank 1 Boligkreditt, SpareBank 1 Næringskreditt og Sparebank 1 Kredittkort.

Avkastning på investeringer i datterselskaper utgjør i alt 1,6 mnok, og kommer fra investeringen i EM 1 Lillehammer og Gudbrandsdal AS. Dette er inklusive negative verdiendringer på til sammen 0,4 mnok.

Renterisikoen ved innlån og plasseringer er holdt på et lavt nivå ved at posisjonene i hovedsak er korte renter (3 måneders NIBOR).

Volumet av fastrentelån er økt fra 421 mnok i 2017 til 695 mnok i 2018.

Fastrentelån fordelt på restløpetid	2018	2017
0 - 3 mnd	15.740.757	45.773.082
3 - 12 mnd	48.886.589	82.548.117
12 - 36 mnd	281.248.524	201.713.080
36 - 60 mnd	270.493.378	52.668.841
over 60 mnd	78.783.675	37.983.806
SUM	695.152.923	420.686.926

Dette volumet er rentesikret med rentebytteavtaler på til sammen 300 mnok, jmf. Note 22.

Likviditetsrisiko

Det er i de senere år lagt vekt på å redusere likviditetsrisikoen i banken. Dette særlig ved at låneforfall og motparter ved innlån er spredt og at kredittlinjer er etablert hos flere aktører.

Pengemarkedet og kredittmarkedene både nasjonalt og internasjonalt er preget av usikkerhet knyttet til høy statsgjeld både i Eurosonen og USA. Likviditeten i markedene er imidlertid god. På den andre siden medfører de nye "Bail-

in" reglene at investorene har fått en dårligere posisjon i forhold til dekningsrekkefølgen ved en eventuell konkurs. Refinansieringsrisikoen vurderes derfor som uendret og som lav i en kort horisont og som moderat i et lengre perspektiv.

Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i bankens likviditetsstrategi vedtatt i styret. Strategien gjennomgås årlig, og skal sikre banken evne til å håndtere kritiske situasjoner.

En finansieringskilde som reduserer refinansieringsrisikoen er overføring av boliglånsportefølje til SpareBank 1 Boligkreditt AS, som er direkte eid av alliansebankene. Økningen i overføringer til SpareBank 1 Boligkreditt er på 273 mnok. I sum har banken overført 2.253 mnok.

Balanseveksten i 2018 er på 634 mnok. Finansieringsbehovet er primært drevet av utlånsveksten, som har vært på i alt 526 mnok. De viktigste finansieringskildene har vært innskuddsveksten på 500 mnok og netto resultattilførsel for 2018 på 94 mnok. I tillegg har øvrig gjeld økt med 40 mnok.

Det er inngått en samarbeidsavtale i SpareBank 1 Alliansen som forplikter de enkelte bankene til å bistå øvrige banker i alliansen ved eventuelle finansieringsproblemer. I 2018 har denne avtalen ikke medført eksponering.

Vårt refinansieringsbehov i 2019 er på i alt 216 mnok, hvorav refinansiering av ansvarlig lån utgjør 60 mnok, jfr. note 21. Vi forventer at bankenes finansieringskostnader i obligasjonsmarkedet i et 3-5 års perspektiv, vil ligge på 80 - 150 basispunkter over 3 mnd. Nibor, avhengig av løpetid på obligasjonene. Prisen på ansvarlig lån vil trolig ligge i intervallet 200 - 350 basispunkter over 3 mnd. Nibor.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er definert som "risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser".

Med bakgrunn i de nye kapitalkravsreglene er det utviklet en modell som er bankens verktøy for å kartlegge og vurdere bankens risiki.

Beregningsgrunnlaget for minstekravet til kapitaldekning er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste årene multiplisert med 12,5.

Kapitalforskriften § 42-1 inneholder nærmere bestemmelser om hvilke poster som inngår i inntektsbegrepet.

Styrets vurdering er at bankens operasjonelle risiko er innenfor akseptable rammer.

Driftsresultatet

Resultatet etter skatt er på 97,1 mnok. Dette utgjør 1,22 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Egenkapitalavkastningen etter skatt ble på 11,2 %.

Disponering av overskudd

Styret bekrefter at forutsetningene for fortsatt drift er lagt til grunn i utarbeidelsen av årsregnskapet. Styret foreslår slik disponering av årets overskudd på kroner 97.119.654,-:

Overført gavefond:
kr 3.000.000,-
Overført Sparebankens fond:
kr 94.119.654,-

Egenkapitalen blir ved årets slutt etter dette 915,2 mnok mot 821,1 mnok i fjor. For øvrige kommentarer til årets endring i Sparebankens fond, se note 23.

Kapitaldekningen er beregnet i hht. EU's kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak CRD IV/CRR, jmf. note 24.

Samfunnsansvar, miljø og likestilling

Samfunnsansvar

Banken har siden etableringen i 1860 drevet sin virksomhet med tanke på å dekke lokalsamfunnets behov for bank-tjenester.

I bankens strategidokument synliggjøres forretningsideen, målbildet og hvordan banken definerer sin rolle i lokalsamfunnet.

Det er en økende bevissthet i næringslivet om at bedrifter har ansvar i samfunnet utover det å skape bedriftsøkonomiske overskudd. Både internasjonalt og nasjonalt er det en trend at virksomhetene utvikler egne strategier for samfunnsansvar, kalt CSR (Corporate Social Responsibility).

Sparebankene har sitt fundament i det lokalsamfunnet de er en del av og har derfor et spesielt ansvar i forhold til dette.

De etiske retningslinjene i banken skal sammen med hvitvaskingsreglene fungere som et rammeverk for bankens ansatte for å sikre bekjempelse av kriminell aktivitet og korrupsjon.

Banken har så langt ikke utarbeidet egne retningslinjer for samfunnsansvar.

Banken bidrar aktivt gjennom sitt engasjement i Skåppå Kunnskapspark AS, Midt-Gudbrandsdal Næringsforening og verdiskaping sammen med våre kunder til lokal næringsutvikling.

I tillegg bidrar banken betydelig i forhold til å støtte det lokale kulturlivet, idrettslag og foreninger.

Miljø og likestilling

Banken driver ikke virksomhet som forurensrer det ytre miljø ut over hva som er vanlig for kontorarbeidsplasser.

I banken arbeides det aktivt for å fremme likestilling og sikre like muligheter og rettigheter for å hindre diskriminering.

Oppsummering

Banken har de siste årene opplevd stor kundetilstrømning. I løpet av de siste ti årene er bankens forretningskapital økt fra 3,7 mrd til 10,5 mrd. og egenkapitalen har i samme periode økt fra 338 mnok til 915 mnok.

Dette er fremganger som er et resultat av flere faktorer, men hovedgrunnene mener vi er:

Konkurranseskraft

Vi evner å skape gode relasjoner til kundene gjennom kompetente rådgivere. Kampen om å vinne kundene handler ikke utelukkende om å være konkurransedyktig på pris, selv om dette er en viktig forutsetning.

Alliansesamarbeidet

Alliansesamarbeidet er en forutsetning for at vi kan konkurrere lokalt med de store nasjonale og internasjonale konkurrentene i vårt eget markedsområde. I alliansesamarbeidet har vi et forpliktende samarbeid om teknologi, produktutvikling, innkjøp og merkevarebygging.

Uten dette samarbeidet ville vår konkurransekraft vært betydelig redusert som totalleverandør av finansielle tjenester.

Fokus på de viktigste driverne av kundetilfredshet

Vi skal være best på tilgjengelighet, responstid og service. Vi jobber kontinuerlig for å forbedre prestasjonene våre på disse områdene.

Ambisjoner og konkurranseinstinkt

Vi har satt oss høye mål og stimulerer hverandre hver dag til å måle oss mot de beste. Vi har en organisasjon med offensive ansatte som liker å konkurrere og som er stolte av arbeidsplassen sin.

Fremtidsutsiktene

Vi forventer at den økonomiske veksten i 2019 og 2020 vil være litt lavere enn for 2018. Fra 2021 vil innslaget i norsk

økonomi av et antatt globalt tilbakeslag medføre en lavere vekst i 2021 og 2022 enn vi har sett på mange år.

Økt oljepris og et lavere kostnadsnivå vil trolig medføre at investeringene i norsk oljeindustri vil øke noe i 2019. Dette vil trolig bidra til stabilitet i arbeidsmarkedet og i kombinasjon med et moderat lønnsoppgjør vil vekst i forbruket bli resultatet. Norges Bank vil stimulere økonomien gjennom fortsatt lav styringsrente, men med såpass svake vekstanslag tror vi ikke på mer enn en rentøkning i 2019.

Vi tror at 2019 blir et godt år for husholdningene i Gudbrandsdalen. Lave renter vil kompensere for en litt økende prisvekst eksklusiv strømpriser. Stabilitet i arbeidsmarkedet vil gi trygghet og kjøpekraft.

Boligbyggingen vil fortsette en periode til i den sørlige delen av Gudbrandsdalen og gi gode vekstimpulser til næringslivet. I midtdalen og norddalen vil den demografiske utviklingen bli enda mer krevende.

Hyttebygging og fritidsmarkedet bidrar til vekst og økt etterspørsel. Vi overvåker i tillegg mulige effekter på sysselsetting og befolkningssammensetning av ny regionreform for Innlandet.

For banken vil endret kundeadferd over tid bety reduserte inntekter på flere av bankens kjerneprodukter. Dette innebærer at effektiv drift og distribusjon er viktigere enn noen gang.

Myndighetenes ønske om å regulere bransjen betyr at vi må forholde oss til strenge krav til likviditet og soliditet. Dette mener vi er riktig strategi fra myndighetenes side for at kundene skal få kvalitativt gode produkter og tjenester levert av seriøse aktører i bank og finansbransjen.

I vår forretningside heter det at «Spare-Bank 1 Gudbrandsdal er en lønnsom selvstendig enhet og et lokalt alternativ til nasjonale finanskonsern». Styret holder fast ved at dette er riktig kurs, og når selvstendighet er målet, så er lønnsomhet svaret.

Med utgangspunkt i høy kundetilfredshet har vi et godt utgangspunkt for å styrke relasjonene til våre eksisterende kunder samt vinne markedsandeler også i 2019.

Vår strategi bygger på langsiktighet og lokal tilstedeværelse. Dette betyr at vi skal være tilgjengelige for det lokale næringslivet og for både fulltids- og deltidsinnbyggerne i Gudbrandsdalen. Vi har ambisjoner om å bidra til å utvikle det lokale næringslivet i Gudbrandsdalen slik at byene og bygdene våre blir attraktive å bo i.

Våre ansatte er vår viktigste ressurs i dette arbeidet. Vi må bygge kompetanse som kundene våre finner relevant å benytte seg av. Da vil vi klare å fylle verdiene våre, nær, dyktig og fremtidsretta med innhold.

Årsregnskapet er utarbeidet i henhold til regnskapsloven, årsoppgjørskriften og god regnskapsskikk.

Slik styret vurderer det, er det etter regnskapsavslutningen ikke inntrådt forhold som bør kommenteres ytterligere.

Resultatet i 2018 er det nest beste resultatet gjennom tidene, og styret er godt fornøyd med bankens utvikling og underliggende drift.

Styret vil takke bankens ansatte for flott innsats. Takk også til bankens øvrige tillitsvalgte i generalforsamling og komitéer.

Sist men ikke minst en særlig takk til bankens kunder.

SpareBank 1 Gudbrandsdal

Vinstra, den 22. februar 2019

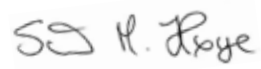
Pål Egil Rønn
styreleder

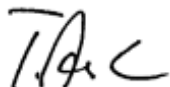
Morten Randen
nestleder

Guro Selfors Lund
styremedlem

Siv Sviland Høye
styremedlem

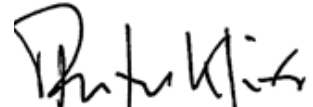
Trond Amundsen
styremedlem

Jorunn Blekastad
styremedlem

Trond Skjellerud
styremedlem

Per Ivar Kleiven
administrerende banksjef

Nøkkeltall (tall i 1000 kroner)	2018	2017	2016	2015	2014
Forvaltningskapital	8.206.692	7.572.524	7.047.642	6.193.682	5.741.961
Overført utlån til SpareBank 1 Boligkreditt (BK)	2.253.434	1.980.139	1.612.457	1.403.966	1.322.431
Forvaltningskapital inkl. BK	10.460.126	9.552.663	8.660.099	7.597.648	7.064.392
Brutto utlån til kunder	7.021.478	6.495.725	5.944.758	5.189.602	4.718.457
Brutto utlån til kunder inkl. BK	9.274.912	8.475.865	7.557.215	6.593.568	6.040.888
Innskudd fra kunder	5.867.458	5.367.263	5.186.659	4.343.218	4.003.439
Resultat underliggende drift eks. tap	98.573	99.860	81.537	70.378	64.914
Tap på utlån	2.306	5.868	6.612	11.590	14.362
Resultat underliggende drift inkl. tap	96.267	93.993	74.925	58.788	50.552
Resultateffekt fra verdipapirer	630	8.180	14.797	- 448	8.270
Resultat før skatt	123.060	142.118	113.065	66.076	82.743
Resultat etter skatt	97.120	116.272	93.134	47.326	66.104
Egenkapital	915.240	821.119	707.847	618.962	583.228
Rentenetto	1,87 %	1,95 %	1,96 %	1,94 %	1,88 %
Driftskostnader i % av GFK	1,43 %	1,36 %	1,42 %	1,57 %	1,55 %
Driftskostnader i % av driftsinntekter eks. kursgevinst	47,46 %	41,58 %	47,25 %	54,48 %	48,85 %
Tap i % av brutto utlån	0,03 %	0,09 %	0,11 %	0,22 %	0,30 %
Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,41 %	0,46 %	0,67 %	0,94 %	1,05 %
Resultat etter skatt i % av GFK	1,22 %	1,59 %	1,41 %	0,79 %	1,19 %
Misligholdsprosent	0,42 %	0,33 %	0,91 %	1,65 %	1,88 %
Egenkapitalandel	11,15 %	10,88 %	10,04 %	9,90 %	10,16 %
Egenkapitalavkastning før skatt	14,18 %	18,60 %	17,03 %	11,00 %	14,94 %
Egenkapitalavkastning etter skatt	11,19 %	15,18 %	14,03 %	7,88 %	11,94 %
Kapitaldekning morbank	19,93 %	19,91 %	17,40 %	17,00 %	17,30 %
Kjernekapitaldekning morbank	17,67 %	17,67 %	16,60 %	16,10 %	16,50 %
Ren kjernekapitaldekning morbank	17,67 %	17,67 %	16,60 %	16,10 %	16,50 %
Uvektet kjernekapitaldeknig morbank	9,46 %	9,58 %	8,84 %	8,08 %	8,59 %
Kapitaldekning konsolidert	19,84 %	-	-	-	-
Kjernekapitaldekning konsolidert	17,57 %	-	-	-	-
Ren kjernekapitaldekning konsolidert	17,25 %	-	-	-	-
Uvektet kjernekapitaldeknig konsolidert	8,46 %	-	-	-	-
LCR	207 %	226 %	177 %	197 %	107 %
Utlånsvekst egen balanse	8,09 %	9,27 %	14,55 %	9,99 %	9,44 %
Utlånsvekst inkl. BK	9,43 %	12,16 %	14,60 %	9,10 %	9,70 %
Innskuddsvekst	9,32 %	3,48 %	19,42 %	8,49 %	9,59 %
Innskudd i % av utlån	83,56 %	82,63 %	87,25 %	83,69 %	84,85 %
Endring i forvaltningskapital	8,37 %	7,45 %	13,79 %	7,87 %	9,79 %
Brutto utlån næring inkl. BK	26,51 %	27,00 %	26,40 %	28,70 %	27,80 %
Brutto utlån privat inkl. BK	73,49 %	73,00 %	73,60 %	71,30 %	72,20 %
Antall årsverk	64	62	60	61	61
Antall ansatte	74	67	63	65	65

Resultat

	Note	2018	2017
Renteinntekter		226.836	210.499
Rentekostnader		78.080	69.014
Netto renteinntekter	4	148.756	141.485
Provisjonsinntekter	5	62.836	58.298
Provisjonskostnader	5	3.761	3.291
Annen driftsinntekt	6	3.427	2.870
Netto provisjons- og andre inntekter		62.502	57.877
Utbytte	7	26.163	39.946
Netto verdiendring og gevinst/tap (-) på valuta og verdipapirer som er omløpsmidler	8	630	8.488
Netto avkastning på finansielle investeringer		26.793	48.434
Sum inntekter		238.051	247.796
Lønn, pensjon og andre personalkostnader	9,18	55.842	48.094
Administrasjonskostnader	10	32.288	25.266
Ordinære avskrivninger	10,12	4.560	4.562
Annen driftskostnad	10	19.995	21.580
Sum driftskostnader		112.685	99.502
Driftsresultat før tap		125.366	148.294
Tap på utlån og garantier	14	2.306	5.868
Tap (-)/ gevinst på verdipapirer som er anleggsmidler	8,16	-	-308
Resultat av ordinær drift før skatt		123.060	142.118
Skattekostnad	11	25.940	25.846
Resultat av ordinær drift etter skatt	23	97.120	116.272
Overføringer og disponeringer			
Overført til sparebankens fond		94.120	113.272
Overført til gavefond og/eller gaver		3.000	3.000
Sum disponeringer	23	97.120	116.272

Balanse

	Note	2018	2017
EIENDELER			
Kontanter og fordringer på sentralbanker		66.586	69.650
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	460.894	458.253
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14, 17	7.021.478	6.495.725
-Nedskrivninger på individuelle utlån	14	-9.806	-9.566
-Nedskrivninger på grupper av utlån	14	-19.000	-20.000
Sum netto utlån og fordringer på kunder		6.992.672	6.466.159
Overtatte eiendeler	14	11.480	12.009
Obligasjoner og sertifikater	15,19	154.079	212.418
Aksjer, egenkapitalbevis og andeler i fond	16	372.166	195.840
Andeler i selskap med delt ansvar	16	696	696
Aksjer i felleskontrollert virksomhet	16	65.245	65.245
Aksjer i datterselskap	16	5.937	5.592
Aksjer i tilknyttede selskaper	16		0
Utsatt skattefordel	11	2.929	2.152
Varige driftsmidler	12	63.982	61.202
Andre eiendeler		7.255	5.673
Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	18	2.771	17.635
SUM EIENDELER		8.206.692	7.572.524
GJELD OG EGENKAPITAL			
GJELD			
Innskudd fra og gjeld til kunder	17, 20	5.867.458	5.367.263
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21	1.255.645	1.224.622
Betalbar skatt	11	27.691	24.459
Annen kortsiktig gjeld	17	23.214	19.558
Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter		13.598	11.708
Pensjonsforpliktelser	18	3.846	3.795
Ansvarlig lån	21	100.000	100.000
SUM GJELD		7.291.452	6.751.405
EGENKAPITAL			
Opptjent egenkapital:			
Sparebankens fond		915.240	821.119
SUM EGENKAPITAL	23, 24	915.240	821.119
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		8.206.692	7.572.524
Poster utenom balansen:			
Garantier	26	203.106	166.972
Andre forpliktelser og betingede forpliktelser	27	72.300	97.190

Vinstra, 31.12.2018/22.02.2019

Pål Egil Rønn
styreleder

Morten Randen
nestleder

Guro Selfors Lund
styremedlem

Siv Sviland Høye
styremedlem

Trond Amundsen
styremedlem

Jorunn Blekastad
styremedlem

Trond Skjellerud
styremedlem

Per Ivar Kleiven
administrerende banksjef

Kontantstrømoppstilling

	2018	2017
Resultat fra ordinær drift	123.060	142.118
Ordinære avskrivninger	4.560	4.561
Nedskrivninger verdipapir som anleggsmidler	-	308
Gevinst ved avgang anleggsakjser	-	-43
Tap på utlån	2.306	5.868
Betalbare skatter	-26.717	-24.568
Avsatt til gaver	-3.000	-3.000
Tilført fra årets drift	100.209	125.244
Endring kortsiktig gjeld	8.830	8.374
Endring kortsiktige fordringer	13.280	-5.245
Netto likviditetsendring i resultatregnskapet	122.319	128.373
Endring brutto utlån	-528.288	-565.997
Endring innskudd fra kunder	500.195	180.604
Endring kortsiktige verdipapir	58.338	39.769
Netto endring fra virksomheten (A)	152.564	-217.251
Investering i varige driftsmidler	-7.339	-3.928
Salg av varige driftsmidler	-	-
Salg langsiktige verdipapir	-	343
Endring langsiktige verdipapir	-176.670	-96.169
Netto likviditetsendring fra investeringer (B)	-184.009	-99.754
Endring lån og innskudd fra finansinstitusjoner	-	-
Endring obligasjons- og sertifikatgjeld	31.023	222.631
Endringer ført direkte mot sparebankens fond	-	-
Netto likviditetsendring fra finansiering (C)	31.023	222.631
Sum endring likvider (A+B+C)	-422	-94.374
Likvidbeholdning 01.01.	527.902	622.276
Likvidbeholdning 31.12.	527.480	527.902
som består av:		
Kontanter og innskudd i Norges Bank	66.586	69.650
Innskudd fra andre finansinstitusjoner	460.894	458.252
Likvidbeholdning 31.12.	527.480	527.902

Noter

Note 1 Generell informasjon

SpareBank 1 Gudbrandsdal har forretningsadresse og hovedkontor på Vinstra. Banken har avdelingskontor på Hundorp, Lillehammer, Otta og Ringebu

Bankens organisasjonsnummer i Foretaksregisteret er 937 888 104 og vi opererer i Norge og reguleres av norsk rett.

SpareBank 1 Gudbrandsdal har tre datterselskap; Eiendomsmegler 1 Lillehammer og Gudbrandsdal AS, Engasjementssikring AS og Gjestgivern AS. Det henvises til note nr. 16 for mer informasjon.

Det er ikke utarbeidet konsernregnskap inkludert datterselskap. Begrunnelsen for dette er at de økonomiske størrelsene i datterselskapene ikke er av en slik størrelse at de vil påvirke bankens resultater eller balanse i vesentlig grad.

Bankens virksomhet er vurdert som en samlet virksomhet, dvs. ett segment.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Note 2 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er utarbeidet etter regnskapslovens regler samt årsregnskapsforskriften for bank og gjeldende norske regnskapsstandarder og forskrifter.

Inntektsføring og kostnadsføring

Renteinntekter- og kostnader

Innbetalte renter inntektsføres, mens

utbetalte renter bokføres på betalings-tidspunktet.

Opptjente renteinntekter inntektsføres og bokføres som eiendeler i balansen, mens påløpte ikke forfalte rentekostnader kostnadsføres og bokføres som gjeld i balansen.

Provisjonsinntekter- og kostnader

Provisjonsinntekter- og kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Honorar og gebyr ved formidling av finansielle instrumenter (garantier og lignende) som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres løpende i perioden. Etableringsgebyr for slike poster resultatføres på transaksjonstidspunktet.

Prinsipp for omregning av poster i utenlandsk valuta.

Pengeposter i utenlandsk valuta vurderes til valutakurs pr. 31.12.

Utlån og garantier

Banken vurderer sine utlån etter utlånsforskriften av 21. desember 2004. Utlån vurderes til virkelig verdi. Utlån i senere perioder etter etableringstidspunktet vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode. Amortisert kost er anskaffelseskost med fradrag for betalte avdrag på hovedstol samt eventuelle nedskrivninger for verdifall gitt en inntruffet tapshendelse. Gebyr ved etablering av lån overstiger ikke kostnadene og inntektsføres løpende. Utlån vurdert til amortisert kost vil derfor være tilnærmet lik pålydende av lånet.

Fastrenteutlån til kunder regnskapsføres som øvrige utlån. Informasjon om beregnet markedsverdi på utlånene opplyses i egen note (se note 14 A).

Nedskrivning for tap på utlån foretas når det foreligger objektive indikasjoner for at et lån til kunde eller en gruppe av utlån til kunder har verdifall. Slike objektive indikasjoner kan være:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under bobehandling

Før kvartalskifter blir bedriftsengasjement over nærmere angitt størrelse og i de tre dårligste risikoklasser vurdert. I tillegg kontrolleres engasjement uansett risikoklasse der det er vesentlig avvik mellom engasjementets størrelse og sikkerhetsverdier. De to dårligste risikoklasser omfatter engasjement som er misligholdt eller hvor det allerede er gjennomført individuell tapsavsetning.

For personengasjement blir vesentlige engasjement i de to dårligste klassene vurdert. I tillegg kontrolleres andre engasjement hvor det vurderes å foreligge usikkerhet.

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt, og rapporteres som dette, når forfalte avdrag og renter ikke er betalt 90 dager etter forfall. Det samme gjelder for rammekreditter som er overtrukket. Utlån og andre engasjement som ikke er misligholdte, men hvor situasjon til selskapet gjør det sannsynlig at banken påføres tap, klassifiseres som tapsutsatte.

Individuelle nedskrivninger foretas dersom det foreligger en objektiv indikasjon på redusert kredittkvalitet hos kunden. Dersom banken har bevilget flere lån til samme kunde, vil en engasjementsvurdering være å betrakte som en individuell vurdering.

Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdi av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Verdi av pantesikkerhet fastsettes til antatt realisasjonsverdi på forventet fremtidig realisasjonstidspunkt. Den effektive renten som benyttes er lånets effektive rente før objektive indikasjoner på verdifall ble identifisert.

Nedskrivninger reverseres helt eller delvis når verdifallet anses å være helt eller delvis bortfalt. Når banken konstaterer tap på engasjement som det tidligere er gjennomført individuelle nedskrivninger på, blir hele tapet rapportert som konstatert i perioden, mens den individuelle nedskrivningen blir tilbakeført. Innkomne beløp på tidligere avskrevne engasjement, rapporteres som reduksjon i tap på utlån og garantier.

Utlån som ikke har vært gjenstand for individuelle vurderinger for verdifall vurderes samlet i grupper. Utlån som er vurdert individuelt, men hvor nedskrivning ikke er foretatt, blir også vurdert i grupper. Vurderingen baseres på objektive indikasjoner for verdifall som har inntruffet på balansedagen og som kan knyttes til gruppen. Gruppene er definert som utlån med like risiko- og verdiegenskaper basert på inndeling av kundene etter hovedsektorer eller hovednæringer samt risikoklasse. Beregning av nedskrivningsbehov foretas per kundegruppe med utgangspunkt i estimer for konjunktursituasjonen samt tapserfaring for de respektive kundegruppene. Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen.

Individuelle og gruppevis nedskrivninger resultatføres som tap på utlån og garantier.

Reglene for tapsnedskrivninger vil bli endret ved innføring av IFRS9. Endringen

for vår bank trer i kraft 01.01.2020. Så langt banken kan vurdere denne endringen ved utgangen av 2018 vil ikke dette medføre endringer av stor betydning for bankens avsetningsnivå.

Overføring av låneporteføljer til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Låneporteføljen føres ut av balansen på det tidspunktet reell risiko vedrørende utlånene er overført og kontroll over rettighetene til utlånene er bortfalt. Pr 31.12.2018 utgjorde porteføljen overført til boligkreditt 2.253 MNOK (1.980 MNOK ved forrige årsskifte).

Vår eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt er ved årsskifte 1,22 % (1,11 % ved forrige årsskifte)

Aksjer i felleskontrollert virksomhet

Investering i felleskontrollerte virksomheter er regnskapsført til historisk kostpris. Nedskrivning til virkelig verdi skjer dersom verdifallet anses for å være varig, og virkelig verdi er lavere enn historisk kostpris. Eventuelle nedskrivninger blir reversert i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Utbytte fra felleskontrollerte virksomheter regnskapsføres det året det motas.

Aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis

Ikke børsnoterte aksjer og andeler i deltagerlignede selskaper er klassifisert som anleggsmidler og vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi pr post. Eventuelle nedskrivninger blir reversert i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis som er notert på børs er klassifisert som omløpsmidler. Disse behandles til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12. Vår beholdning består kun av papirer som er notert på Oslo Børs, og anses å være lett omsettelige

og med god likviditet.

Obligasjoner og sertifikater

Obligasjoner og sertifikater er klassifisert som omløpsmidler. Hver av disse papirene behandles til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.

Egenutstedte obligasjoner

Beholdningen av egne utstedte obligasjoner blir nettoført mot obligasjonsgjelden til pålydende verdi. Bankens har ved utgangen av året ingen beholdning i egenutstedte obligasjoner.

Eiendom, anlegg og utstyr

Investeringer i eiendom, anlegg og utstyr balanseføres til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskosten inkluderer utgifter for å anskaffe eiendelen. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres. Øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført. Avskrivningene starter når eiendelene er klare for bruk. Avskrivningene er lineært fordelt over driftsmidlenes økonomiske levetid.

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler som overtas i forbindelse med inndrivelse av engasjementer, og som er ment for rask realisasjon, regnskapsføres i balansen som omløpsmidler. Eiendelene vurderes til antatt realisasjonsverdi på overtakelsestidspunktet. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tap/reduksjon i tap på utlån.

Skatter

Overskuddsskatt blir beregnet etter ordinære skatteregler. Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Utsatt skatt/skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi, samt skattevirkninger av underskudd til fremføring. Ved beregning av skatt pr 31.12.18 er det lagt til grunn en skattesats for betalbar skatt på 25 % og for utsatt skattefordel 25 %. Utsatt skattefordel vil bare bli balanseført i den grad det er sannsynlig at fordelen vil bli realisert i fremtiden.

I tillegg til overskuddsskatt betaler banken formuesskatt til staten med 0,15 %. Skatten inngår i betalbar skatt og skattekostnaden.

Gjeld

Verdipapirgjeld omfatter utstedte sertifikater og obligasjoner og disse er vurdert til pålydende justert for over-/underkurs.

Øvrig gjeld er bokført til opptakskurs (pålydende).

Pensjoner

Bankens tjenestepensjonsordning oppfyller lovens krav om tjenestepensjon.

Banken har ingen ordinær ytelsesbasert ordning da den tidligere ordningen ble avvirket 31.12.2016. Alle tidligere medlemmer omfattes nå av innskuddsbasert ordning gjennom Sparebank 1 Livsforsikring. For den innskuddsbaserte

ordningen vil årets pensjonskostnad tilsvare årets påløpte premie.

Banken har imidlertid en forpliktelse knyttet til nåværende og tidligere administrerende banksjefer. Premiefastsettelse og beregning av pensjonsforpliktelsene i denne avtalen skjer etter aktuarielle prinsipper. Beregning av pensjonsforpliktelse innebærer bruk av skjønn og estimater på en rekke parametere. Det henvises til note 18 for en nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

AFP ordning i privat sektor

Fra 1.1.2011 ble det innført nye regler for AFP i privat sektor. Ny AFP-ordning skal finansieres med premier fra alle arbeidsgiverne med en prosentandel av lønn. Dette i motsetning til gammel ordning hvor den enkelte bank betalte en egenandel på 60-100 % ved AFP-uttak for bankens ansatte.

Ny AFP-ordning er ansett å være en ytelsesbasert ordning. Administrator har pr i dag ikke beregnet forventet over- eller underdekning for ordningen som helhet, og av den grunn behandles ny AFP-ordning som en innskuddsordning. Årspremien bokført som en kostnad i 2018 utgjør 2,5 % av et nærmere bestemt grunnlag. Det er anslått at satser vil være uendret i 2019.

Usikre forpliktelser

BBanken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Finansielle derivater

Banken har inngått sikringsforretninger som sikrer banken mot svingninger i rente på henholdsvis innlån og utlån med avtalt fast rente. De finansielle derivatene regnskapsføres derfor som sikringsinstrumenter. Virkelig verdi av sikringsinstrumentene balanseføres ikke så lenge sikringene anses som effektive. Netto oppgjør for de finansielle derivatene resultatføres på samme regnskapslinje som rente fra den balanseposten som instrumentet skal sikre (sikringsobjektet).

Bruk av estimat i utarbeidelsen av årsregnskapet

Ledelsen har brukt estimater og forutsetninger som har påvirket eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysninger om potensielle forpliktelser. Dette gjelder særlig nedskrivninger på utlån. Fremtidige hendelser kan medføre at estimatene endrer seg. Estimater og de underliggende forutsetningene vurderes løpende. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringene oppstår. Hvis endringene også gjelder fremtidige perioder fordeles effekten over innneværende og fremtidige perioder.

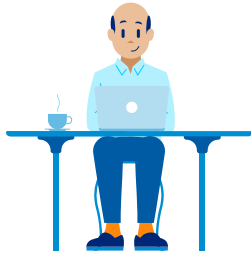

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metode. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på banker uten oppsigelsesfrist.

Note 3 Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

Risikostyring i SpareBank 1 Gudbrandsdal er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risiki slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens valgte risikoprofil. Risikostyringen skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse for derved å medvirke til finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risiki som driver inntjeningen
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av mulig synergi og diversifiseringseffekter

Styret skal påse at SpareBank 1 Gudbrandsdal har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede prinsippene for risikostyring, herunder mål, rammer, fullmakter og retningslinjer. Administrerende banksjef er ansvarlig for å etablere en forsvarlig risikostyring. Dette betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner- og systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. De ulike avdelingene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde og skal påse at risikostyring- og eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt.

Controller er ansvarlig for å videreutvikle bankens rammeverk for helhetlig risiko- og kapitalstyring, herunder risikopolICY / -strategier, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper.

SpareBank 1 Gudbrandsdal sin risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. For beregning av kredittrisiko benyttes modell utviklet av SpareBank 1-alliansen. Modellen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg i større grad på kvalitative metoder.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Gudbrandsdal på, så som:

- Strategisk målbylde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

På neste side er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen til SpareBank 1 Gudbrandsdal er kredittrisiko i utlånsporteføljen. Kredittrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kreditfullmakt til administrerende banksjef innenfor visse rammer. Administrerende banksjef kan videre delegerer fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

SpareBank 1 Gudbrandsdal bruker statistiske modeller utviklet i Sparebank 1-alliansen som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Med bakgrunn i modellene kategoriseres kundene i følgende undergrupper; svært lav, lav, middels, høy og

svært høy risiko, samt misligholdte engasjementer. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet. Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår jevnlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter og aksje-/verdipapirkurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingaktiviteten. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer.

SpareBank 1 Gudbrandsdal sine posisjoner i forhold til rammer rapporteres periodisk til styret og ledelsen. Styret har vedtatt rammer for den totale renterisiko. For aksjerisiko (utenom investeringer i strategiske plasseringer) er det etablert maksimalrammer mot aksjemarkedet.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at SpareBank 1 Gudbrandsdal ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har

evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Banken styrer sin likviditetsrisiko gjennom måltall for kundeinnskudd i forhold til brutto utlån til kunder, andel langsiktig kapitalmarkedsfinansiering og krav til egenkapital, samt krav til lengden på den tidsperioden hvor banken skal være uavhengig av ny finansiering fra markedet. I praksis skjer likviditetsstyringen gjennom likviditetsprognoser, valg av løpetid på bankens innlån, inngåelse av avtaler om trekkrettigheter, overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS og deponering av verdipapirer mot låneadgang i Norges Bank. Vi viser til note 25.

Valutarisiko

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Bankens balanseposter i utenlandsk valuta utgjøres av kassebeholdningen. Denne er omregnet til norske kroner basert på kursen ved årets utgang. Risiko for valutatap anses å være uvesentlig.

Banken formidler for øvrig valutilån gjennom annen bank for kunder som ønsker lån i utenlandsk valuta. Samlet volum anses som lavt i forhold til bankens størrelse og risiko for tap i denne sammenheng vurderes som uvesentlig.

Note 4 Netto renteinntekter

	2018	2017
Renteinntekter		
Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3.550	2.870
Renter av utlån til og fordringer på kunder	222.866	206.582
Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papirer	2.287	2.221
Andre renteinntekter og lignende inntekter	-1.867	-1.174
Sum renteinntekter	226.836	210.499
Rentekostnader		
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	29	12
Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	46.037	42.532
Renter på utstedte verdipapirer	25.428	20.754
Renter på ansvarlig lånekapital	2.957	2.404
Avgifter til bankenes sikringsfond	3.629	3.312
Sum rentekostnader	78.080	69.014
Sum netto renteinntekter	148.756	141.485

Note 5 Netto provisjonsinntekter

	2018	2017
Provisjonsinntekter		
Garantiprovisjon	3.148	2.643
Verdipapiromsetning og forvaltning	1.781	1.641
Forsikringstjenester	13.599	12.938
Betalingsformidling	14.154	13.216
Provisjoner fra SpareBank 1 Boligkreditt AS	21.444	19.941
Provisjoner fra SpareBank 1 Kredittkort AS	3.560	3.645
Andre provisjonsinntekter	5.150	4.274
Sum provisjonsinntekter	62.836	58.298
Provisjonskostnader		
Betalingsformidling	3.309	3.095
Andre gebyrer og provisjonskostnader	452	196
Sum provisjonskostnader	3.761	3.291
Sum netto provisjonsinntekter	59.075	55.007

Note 6 Andre driftsinntekter

	2018	2017
Driftsinntekter faste eiendommer	1.521	1.467
Andre driftsinntekter	1.906	1.403
Sum andre driftsinntekter	3.427	2.870

Note 7 Utbytte

	2018	2017
Inntekter fra aksjer, andeler og egenkapitalbevis	4.287	3.144
Inntekter fra felleskontrollert virksomhet	20.217	36.629
Inntekter fra datterselskap	1.659	173
Sum utbytte fra verdipapirer med variabel avkastning	26.163	39.946

I 2017 ble prinsippene for utbytteutbetalinger fra Samarbeidende Sparebanker AS og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS endret til gjennomstrømmende utbytte. Det medførte at utbytte for 2017 fra disse selskapene omfattet utbytte for både 2015 og 2016.

Note 8 Netto verdiendring på verdipapirer

	2018	2017
Netto realiserte verdiendring på sertifikater og obligasjoner	-1.094	557
Netto urealiserte verdiendring på sertifikater og obligasjoner	47	1.157
Netto realiserte verdiendring på aksjer, aksjefond og EK bevis	4.481	6.490
Netto urealiserte verdiendring på aksjer, aksjefond og EK bevis	-3.024	-
Netto inntekter/ kostnader (-) på valuta og finansielle derivater	220	284
Sum netto verdiendring på verdipapirer	630	8.488

Banken realiserte beholdningen av egenkapitalbevis i SpareBank 1 Østlandet i 2017. Dette ga en gevinst på 5.5 MNOK.

Note 9

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

	2018	2017
Lønn	40.452	39.226
Pensjoner (note 18)	3.947	-960
Sosiale kostnader	11.443	9.828
Sum personalkostnader	55.842	48.094

Ansatte	2018	2017
Antall årsverk pr. 31.12:	64	62
Antall ansatte pr. 31.12:	74	67

Ansatte i banken har en samlet rentesubsidiering på 0,222 MNOK av utlån for 2018 målt mot gjennomsnittlig kunderente. For 2017 var fordelten 0,294 MNOK. Ingen tillitsvalgte har i kraft av sine verv rentesubsidiering på utlån. Utlån til ansatte, se note 14. Alle ansatte er omfattet av en felles avtale om overskuddsdeling som gir lik utbetaling basert på utført årsverk. Overskuddsdelingen er begrenset oppad til en månedslønn (snitt for alle ansatte med unntak av adm. banksjef). For 2018 er gjennomsnittlig brutto månedslønn kr 40.158. Overskuddsdelingen blir utbetalt ved oppfyllelse av gitte resultatkriterier for banken. For 2018 er disse kravene oppnådd.

Ytelser til ledende ansatte i 2018

Tittel	Navn	Ordinær lønn	Andre godtgjørelser	Pensjonskostnad	Sum	Lån
Adm. banksjef	Per Ivar Kleiven	1.675,9	178,7	500,4	2.359,0	4.381,7
Ass. banksjef	Marit Kolstad	1.020,3	27,4	125,1	1.172,8	1.502,4
Ass. banksjef BM	Tore Lie	935,2	32,2	100,6	1.068,0	1.427,3
Ass. banksjef marked	Trond Slåen	822,0	29,7	76,0	927,7	1.776,8
Ass. Banksjef PM	Ivar Belle	840,0	27,4	78,7	946,1	3.837,2

Vilkår for lån til ledende ansatte avviker ikke fra de generelle bestemmelsene som gjelder for øvrige ansatte. For adm. banksjef foreligger det to låneengasjementer med rentesats 31.12.18 på hhv. 1,995 % og 2,85 %.

Ansettelsesavtalen med adm. banksjef medfører ingen forpliktelse for banken ved fratreden. Adm. banksjef har rett til å fratre ved fylte 62 år med en pensjon på 70 % av lønn på fratredelsestidspunktet og frem til fylte 67 år.

Den øvrige ledergruppen har ikke rettigheter utover ordinær pensjon tilsvarende øvrige ansatte ref. omtale under regnskap-sprinsipper (note 2 og note 18).

Ytelser til styret i 2018

Tittel	Navn	Honorar	Lån
Styreleder	Pål Egil Rønn	140,0	11.972,9
Nestleder	Morten Randen	95,0	2.287,5
Styrets medlemmer	Trond Skjellerud	85,0	-
	Siv S. Høye	85,0	5.701,3
	Guro Selfors Lund	85,0	2.700,0
Ansattes representant	Trond Amundsen	85,0	1.000,0
Ansattes representant	Jorunn Blekastad	85,0	915,6
	Varamedlemmer	-	2.289,7
Sum		660,0	26.867,0

Lån og garanti til selskap hvor de samme tillitsmenn er ansvarlige medlemmer eller styremedlemmer utgjør samlet 24.352,5

Vilkår for lån hvor fungerende medlemmer pr. 31.12.2018 har selskapsfunksjoner avviker ikke fra de generelle bestemmelsene som gjelder for øvrige kunder. For styreleder foreligger det avtale om kreditter og lån med rentesatser 31.12.2018 fra 2,25 % til 5,80 %. Styrets leder har betingelser for sitt engasjement som er i tråd med ordinære markedsmessige betingelser.

Ansattes representant i styret mottar også ordinær lønn, opptjener pensjonsrettigheter og mottar øvrig godtgjørelse som ikke er inkludert i tabellen over.

Styret har ikke avtaler om annet vederlag enn styre-/møtehonorer.

Generalforsamlingens medlemmer har ikke avtaler om annet vederlag enn møtehonorer og har i 2018 mottatt honorarer på kr. 1.400,- for deltagelse på ett møte. Det er ingen lederfunksjon av Generalforsamlingen, men møteleder velges ved åpning.

Samlet låneengasjement for medlemmer av Generalforsamlingen utgjør 38,1 MNOK.

Engasjement til generalforsamlingens medlemmer i 2018

Engasjement i mill. kroner	Antall medlemmer
0 - 1	13
1 - 2	4
2 - 3	2
3 - 4	3
Over 4	1

Det er i 2018 utbetalt honorar til valgkomiteen på til sammen kr. 17.000,-. Av dette beløpet utgjør honorar til leder May Brit Støve kr. 11.400,-.

Note 10 Andre driftskostnader

	2018	2017
Kostnader til banksamarbeidet i SpareBank 1	18.687	16.729
Markedsføring	7.214	6.717
IT-kostnader	7.458	7.520
Kostnader egne lokaler	5.698	3.190
Kostnader leide lokaler	1.434	1.213
Maskiner og inventar	2.294	2.481
Kostnader overtatte eiendeler	380	296
Honorarer	1.880	1.907
Telefon, kurs og overnatting	1.329	1.368
Øvrige driftskostnader	5.909	5.426
Avskrivninger	4.560	4.561
Sum driftskostnader	56.843	51.408

Banken leier lokaler for sin avdeling på Ringebu. Leieavtalen for nye lokaler har en varighet frem til 30.04.2025 med rett til fornyelse i ytterligere fem år.

Kostnadsførte honorarer til bankens eksterne revisor	2018	2017
Lovpålagt revisjon	662	725
Attestasjoner	38	37
Skatt/mva	16	13
Sum godtgjørelser til revisor	716	775
Merverdiavgift av ovennevnte tjenester	179	194
Totalkostnad	895	969

Note 11 Skatter

Utsatt skatt og utsatt skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall. Dette innebærer at skattereduserende midlertidige forskjeller som forventes å reversere langt frem i tid, ikke kan utlignes mot skatteøkende forskjeller som forventes å reversere før.

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel på balansedagen.

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt

	2018	2017	Endring
Anleggsmidler	7.192	7.065	127
Verdipapirer	-64	47	-111
Pensjonsforpliktelse	3.846	3.791	55
Innskuddsfond	-2.294	-2.294	-
Obligasjoner	3.035	-	3.035
Sum utlignbare forskjeller	11.715	8.609	3.106
Endring i midlertidige forskjeller			
25 % utsatt skattefordel	2.929	2.152	777

Nedenfor er det vist hvordan man kommer fra regnskapsmessig resultat til skattegrunnlag for beregning av overskuddsskatt

	2018	2017
Ordinært resultat før skatt	123.060	142.118
Ikke fradragsberettigede kostnader	374	364
Skattefrie inntekter inkl utbytte og ikke skattemessige fradrag aksjer mv.	-25.388	-38.696
Permanente forskjeller aksjer og grunnfondsbevis	-23	-6.178
Endring av andre midlertidige forskjeller	3.106	-5.111
Skattepliktig andel fra deltagende selskaper	-	-
Årets skattegrunnlag før konsernbidrag	101.129	92.497
Avgitt konsernbidrag	-	-
Årets skattegrunnlag etter konsernbidrag	101.129	92.497
Skattesats betalbar skatt	25 %	25%
Skattesats midlertidige forskjeller	25 %	25%
Beregnet overskuddsskatt av resultat før konsernbidrag	25.282	23.124
Skatteeffekt for avgitt konsernbidrag	-	-
Beregnet formuesskatt	1.484	1.335
Avsatt ikke utlignet skatt for 2017	925	-
Balanseført betalbar skatt	27.691	24.459

Kontroll årets skattekostnad	2018	2017
25 % av ordinært resultat før skatt	30.765	35.530
Effekt av endring i skattesats på midlertidige forskjeller	-	-
Effekt ikke fradragsberettigede kostnader	94	91
Effekt ikke skattepliktige inntekter inkl utbytte	-6.347	-9.674
Effekt permanente forskjeller aksjer og grunnfondsbevis	-6	-1.545
Forskjell avsatt og utliknet skatt tidligere år	-50	109
Formuesskatt	1.484	1.335
Resultatført skattekostnad	25.940	25.846
Effektiv skattesats	21,1 %	18,2%

Note 12 Varige driftsmidler

	Maskiner, inventar og transportmidler	Tomter, bygninger og andre faste eiendommer	Sum
Anskaffelseskost 01.01	11.517	88.564	100.081
Tilgang	1.445	5.895	7.340
Avgang til kostpris	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12	12.962	94.459	107.421
Samlede ordinære avskrivninger	6.220	37.220	43.440
Bokført verdi 31.12	6.742	57.239	63.982
Ordinære avskrivninger 2018	2.134	2.426	4.560
Avskrivningssatser	10 - 30 %	0 - 4 %	

Eiendommer	Kommune	Eiendomstype	Total areal m2	Herav utleid m2	Balanseført verdi
Nedregt 69	Nord-Fron	Bankbygg	1.848	-	8.938
Nedregt 63	Nord-Fron	Kontorbygg	1.138	878	5.753
	Nord-Fron	Tomt			1.750
	Sør-Fron	Bank- og forretningsbygg	614	146	397
Storgt 17	Sel	Bankbygg	326	-	2.727
Hanstadgt. 5	Ringebu	Bankbygg 1)			901
Storgt 54	Lillehammer	Bank- og forretningsbygg	1.260	568	30.452
	Lillehammer	Tomt			800
	Ringebu	Fritidseiendom			639
	Ringebu	Fritidseiendom			2.341
	Ringebu	Tomt			700
	Kristiansund	Fritidseiendom			1.661
					57.059
		Kunst			180
Sum					57.239

1) Bankbygget er leid og foretatte påkostninger avskrives lineært over leieperioden

Note 13 Kredittinstitusjoner - fordring og gjeld

	2018	2017
Utlån til og fordringer på kred.inst.u.avtalt løpetid	415.894	413.253
Utlån til og fordringer på kred.inst.m.avtalt løpetid	45.000	45.000
Sum utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	460.894	458.253
Gjennomsnittlig rente	0,85%	0,28%

Note 14 a - Utlån til og fordringer på kunder

	2018	2017
Kasse-/drifts- og brukskreditter	389.558	457.959
Byggelån	235.106	102.066
Nedbetalingslån	6.396.814	5.935.700
Brutto utlån og fordringer på kunder	7.021.478	6.495.725
- Nedskrivninger på individuelle utlån	-9.806	-9.566
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-19.000	-20.000
Netto utlån og fordringer på kunder	6.992.672	6.466.159
Ubenyttede kreditter	522.757	533.859
Garantier	203.106	166.972
Maksimal eksponering for kredittrisiko	7.718.535	7.166.990
Herav utlån til ansatte	124.047	133.510
Gjennomsnittlig rente brutto utlån	3,40%	3,22%

Av nedbetalingslån utgjør utlån med fastrentebetingelser

Bokført verdi	695.153	431.403
Markedsverdi	699.884	435.027

Av bankens utlån er det utlån med avtalt fastrente som har en markedsverdi som kan avvike fra bokført verdi. For øvrige utlån med flytende rente anses bokført verdi å tilsvare markedsverdi når det tas hensyn til nedskrivninger som er gjennomført.

Sikkerhetsverdier

Banken benytter sikkerheter for å redusere kredittrisikoen. Av den grunn er bankens reelle maksimale kredittrisiko vesentlig lavere enn tabellen ovenfor gir uttrykk for. Sikkerheter kan være i form av fysisk sikkerhet, kontantdepot eller avtalt motregning samt avgitte kausjoner fra privatpersoner og selskaper. Fysiske sikkerheter skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger, driftsmidler og/eller varelager.

	Sikkerhetsdekning pr. klasse	2018	2017
Sikkerhetsklasse 1	>120 %	821.816	741.896
Sikkerhetsklasse 2	100-120 %	801.189	924.057
Sikkerhetsklasse 3	80-100 %	2.032.515	1.829.792
Sikkerhetsklasse 4	60-80 %	3.158.334	2.860.397
Sikkerhetsklasse 5	40-60 %	637.822	575.466
Sikkerhetsklasse 6	20-40 %	128.906	129.501
Sikkerhetsklasse 7	0-20 %	167.855	136.022
Sum sikkerhetsverdier fra risikoklassifiseringer		7.748.437	7.197.131

Note 14 b 1 - Utlån og garantier fordelt etter sektor

(mill kr)	Brutto utlån		Garantier	
	2018	2017	2018	2017
Offentlig sektor	-	-	-	-
Finansiell sektor	-	-	-	-
Næringsdrivende	2.263,7	2.123,8	173,8	140,3
Lønnstakere	4.757,7	4.371,9	29,3	26,7
Sum	7.021,5	6.495,7	203,1	167,0
Offentlig sektor	-	-	-	-
Finansiell sektor	-	-	-	-
Næringsdrivende	32,2 %	32,7 %		
Lønnstakere	67,8 %	67,3 %		

Note 14 b 2 - Utlån og garantier fordelt etter sektor (med SpareBank 1 Boligkreditt)

(mill kr)	Utlån inkl Boligkreditt		Garantier	
	2018	2017	2018	2017
Offentlig sektor	-	-	-	-
Finansiell sektor	-	-	-	-
Næringsdrivende	2.459,2	2.291,9	173,8	140,3
Lønnstakere	6.815,7	6.184,0	29,3	26,7
Sum	9.274,9	8.475,9	203,1	167,0
Offentlig sektor	-	-	-	-
Finansiell sektor	-	-	-	-
Næringsdrivende	26,5 %	27,0 %		
Lønnstakere	73,5 %	73,0 %		

Note 14 c - Utlån og garantier fordelt etter geografisk område

(mill kr)	Utlån inkl Boligkreditt		Brutto utlån		Garantier	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Nord-Fron	1.660,2	1.576,0	1.367,3	1.288,6	55,2	59,2
Sør-Fron	847,8	833,9	728,2	716,8	18,3	18,5
Ringebu	712,8	655,4	563,4	524,0	10,9	11,3
Lillehammer	1.935,8	1.649,8	1.382,1	1.148,7	64,0	22,9
Øyer	435,3	393,6	359,4	336,7	10,6	12,6
Gausdal	323,8	299,5	229,7	240,6	5,0	5,9
Sel	1.078,5	999,8	848,0	795,8	17,5	13,0
Resten av landet	2.280,8	2.068,0	1.543,3	1.444,5	21,8	23,5
Sum	9.274,9	8.475,9	7.021,5	6.495,7	203,1	167,0

Note 14 d - Utlån, garantier med mer fordelt på næringer

(mill kr)	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttede bevilgninger	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Lønntakere	4.757,7	4.371,9	29,3	26,7	180,2	152,3
Primærnæring	788,6	756,9	15,1	11,3	98,0	89,1
Industri	38,5	52,0	10,4	10,5	8,6	10,6
Elektrisitetsproduksjon	20,4	21,2	-	-	-	-
Bygg og anlegg	366,9	303,7	96,2	68,5	151,9	167,9
Varehandel	102,4	109,5	12,0	10,9	42,3	33,2
Overnatting og servering	53,0	57,7	0,4	0,5	6,4	3,6
Omsetning og drift av fast eiendom	543,2	510,9	18,7	13,4	16,8	60,7
Tjenesteyting	130,5	118,3	9,5	9,7	6,0	8,8
Annet	220,0	193,5	11,5	15,7	12,6	7,8
Sum	7.021,5	6.495,7	203,1	167,0	522,8	533,9

Note 14 e - Misligholdte og tapsutsatte engasjementer med tapsavsetninger

(mill kr)	Misligholdte engasjementer		Tapsutsatte engasjementer		Individuelle nedskrivninger utlån	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Lønntakere	16,7	5,3	-	-	1,2	1,5
Bygg/anlegg/kraft	1,7	0,5	0,5	-	0,5	-
Primærnæring	0,8	0,0	-	-	-	-
Industri	3,4	2,6	2,9	-	0,9	-
Handel	2,0	5,0	-	-	0,7	-
Tjenesteytende næringer	4,6	8,3	21,4	23,8	6,5	8,1
Andre næringer	-	-	-	-	-	-
Sum	29,1	21,7	24,8	23,8	9,8	9,6

Hendelser etter balansedagen der vi er kjent med utfallet, er innarbeidet ved vurderingen av utlån

Note 14 f - Oversikt misligholdte og øvrige tapsutsatte engasjement siste 5 år

(mill kr)	2018	2017	2016	2015	2014
Brutto misligholdte engasjement	29,1	21,7	54,0	85,9	88,8
- individuelle nedskrivninger	2,7	3,5	13,2	20,0	20,3
Netto misligholdte engasjement	26,4	18,2	40,8	65,9	68,5
Øvrige tapsutsatte engasjement:	2018	2017	2016	2015	2014
Brutto tapsutsatte engasjement	24,8	23,8	24,1	27,6	26,2
- individuelle nedskrivninger	7,1	6,1	6,2	8,4	8,1
Netto tapsutsatte engasjement	17,7	17,7	17,9	19,2	18,1
Aldersfordeling misligholdte engasjementer over 90 dager	2018	2017	2016	2015	2014
3 til 6 måneder	14,1	1,4	3,9	14,1	4,3
6 til 9 måneder	6,3	0,1	0,9	5,0	8,0
Over 9 måneder	8,8	20,2	49,2	66,8	76,5
Brutto misligholdte engasjement	29,1	21,7	54,0	85,9	88,8
Aldersfordeling misligholdte engasjementer over 90 dager med nedskrivning	2018	2017	2016	2015	2014
3 til 6 måneder	0,8	-	-	0,8	-
6 til 9 måneder	1,0	-	0,8	-	-
Over 9 måneder	1,7	9,1	22,1	38,5	45,3
Brutto misligholdte	3,5	9,1	22,9	39,3	45,3
Aldersfordeling misligholdte engasjementer over 90 dager uten nedskrivning	2018	2017	2016	2015	2014
3 til 6 måneder	13,3	1,4	3,9	13,2	4,3
6 til 9 måneder	5,3	0,1	0,1	5,0	8,0
Over 9 måneder	7,1	11,1	27,1	28,3	31,2
Brutto misligholdte	25,6	12,6	31,1	46,5	43,5

Det er i 2018 resultatført 1,6 MNOK i renter på utlån hvor det er foretatt nedskrivning for tap.

Note 14 g - Risikoklassifisering av utlån, garantier og kreditter

(mill kr)	Brutto nedbetalingslån		Rammekreditter benyttet		Rammekreditter ubenyttet		Garantier	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Svært lav	2.159,5	1.636,5	274,1	266,2	255,7	276,8	68,9	66,4
Lav	2.353,8	2.011,3	121,9	101,5	82,6	55,7	33,0	8,7
Middels	1.460,1	1.805,6	191,8	135,9	174,7	181,8	88,2	76,4
Høy	190,3	187,6	9,8	23,6	4,1	17,5	7,7	6,3
Svært høy	180,1	245,6	19,6	26,9	6,1	2,1	4,4	8,6
Misligholdt/nedskrevne	53,1	49,3	7,5	6,0	0,7	-	0,8	0,7
Sum	6.396,8	5.935,7	624,7	560,0	523,9	533,9	203,1	167,0

Andelen for de tre beste klassene utgjør 93 % mot 92 % i 2017. Dermed blir andelen for de tre dårligste klassene 7 % ved utgangen av 2018. Risikoklassen for misligholdt og nedskrevne omfatter engasjementer i henhold til parametre i kredittrisikosystemet PorTo. De øvrige risikoklasser viser kredittkvaliteten på utlån som verken er forfalt eller nedskrevet.

Note 14 h - Oversikt over individuelle nedskrivninger

	2018	2017
Individuelle nedskrivninger pr. 01.01	9.566	19.351
- periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt ind. nedskrivninger	0	-
+/- økte/reduserte individuelle nedskrivninger i perioden	5.573	1.557
+ nye individuelle nedskrivninger i perioden inkl amortiseringseffekt	0	-
- tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-5.333	-11.342
Sum individuelle nedskrivninger pr. 31.12	9.806	9.566

Det er kun foretatt individuelle nedskrivninger på utlån til og fordringer på kunder.

Individuelle nedskrivninger fordeles på;	2018	2017
Privatengasjement	1.725	1.458
Bedriftsengasjement	8.081	8.108
Sum individuelle nedskrivninger pr. 31.12	9.806	9.566

Note 14 i - Gruppenedskrivninger

	2018	2017
Gruppevisse nedskrivninger pr. 01.01.	20.000	20.000
+/- periodens endring i gruppevisse nedskrivninger	-1.000	-
Gruppevisse nedskrivninger pr. 31.12.	19.000	20.000

De gruppevisse nedskrivningene er ikke tilordnet spesielle næringer, men avsatt ut i fra en total vurdering av engasjementene.

Note 14 j - Oversikt over årets kostnadsførte tap på utlån

	2018	2017
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	241	-9.785
+/- periodens endring i gruppevise nedskrivninger	-1.000	-
+/- periodens endring i konstaterte tap som tidligere er avsatt som nedskrivning	-	8.550
+ periodens konstaterte tap som tidligere ikke er avsatt som nedskrivning	4.412	9.708
+/- periodens inngang på tidligere perioders kostnadsførte tap	-1.347	-2.606
Kostnadsført tap på utlån	2.306	5.867

Bankens tapsanslag fremover baserer seg på statistikk som er utarbeidet siden midten av 90-tallet. Påplussert margin for usikkerhet knyttet til dagens situasjon, forventer vi at årlig tap de nærmeste tre årene ikke vil overstige 0,10 % - 0,30 % av bankens forvaltningskapital.

Note 14 k - Overtatte eiendeler

	2018	2017
Bygg for kontor, utleie mm	1.821	1.544
Leilighetsbygg for fritidsmarkedet	541	1.041
Hotelleiendom med tilhørende områder	9.118	9.118
Andre eiendeler	-	307
Sum overtatte eiendeler pr. 31.12.	11.480	12.010

Som grunnlag for bokført verdi på samlet 11,5 MNOK foreligger det enten takst, verdivurderinger mottatt fra eiendomsmeidler eller verdiberegningsmodeller. Intensjonen er at banken skal avhende eiendelene så raskt som mulig.

Note 15 Obligasjoner og sertifikater

	2018	2017
Sertifikater	-	-
Obligasjonsfond	-	53.574
Obligasjoner	153.829	158.844
Opptjente renter	251	-
Sum obligasjoner, - fond og sertifikater (inkludert opptjente renter)	154.080	212.418

Obligasjoner	Pålydende	Anskaffelses-kost	Markeds-verdi	Bokført verdi
Obligasjoner utstedt av staten	-	-	-	-
Obligasjoner utstedt av fylkeskommuner og kommuner	-	-	-	-
Obligasjoner utstedt av finansielle foretak *	153.744	153.829	154.271	153.829
Obligasjoner utstedt av andre	-	-	-	-
Obligasjonsfond utstedt av andre	-	-	-	-
Sum obligasjoner	153.744	153.829	154.271	153.829

*) inkl ansvarlig lån / fondsobligasjon, se note 19.

Alle obligasjoner er børsnoterte og i NOK. Ved fastsettelsen av virkelig verdi er børskursen pr. 31.12. lagt til grunn. Disse behandles regnskapsmessig som omløpsmidler til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.

Obligasjonsfond er vurdert til laveste av markedsverdi og anskaffelseskost.

Gjennomsnittlig effektiv rente på obligasjoner og sertifikater utgjør 1,11 % mot 1,05 % i 2017. Renten er beregnet ut fra 12 måneders gjennomsnittlig beholdning.

Note 16 Aksjer, andeler og egenkapitalbevis

	2018	2017
Aksjer vurdert som omløpsmidler (a)	-	-
Aksjefond vurdert som omløpsmidler (b)	204.937	50.000
Egenkapitalbevis vurdert som omløpsmidler (c)	-	-
Aksjer vurdert som anleggsmidler (d)	167.229	145.840
Sum	372.166	195.840
Andeler i ansvarlige selskaper (e)	696	696
Aksjer vurdert som felleskontrollert virksomhet (f)	65.245	65.245
Aksjer vurdert som datterselskap (g)	5.937	5.592
Aksjer vurdert som tilknyttet selskap (h)	-	-
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis	444.044	267.373

Banken har ingen aksjer vurdert som omløpsmidler (a) eller tilknyttede selskap (h).

Selskapets navn	Beholdning antall	Eierandel i %	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Aksjefond					
DNB Global Treasury	52.087		50.000	50.320	50.320
Holberg OMF	539.603		50.000	54.215	54.215
Fondsforvaltning Pluss Likviditet	49.531		50.000	50.402	50.402
Odin Likviditet A	50.166		50.000	50.078	50.000
Sum aksjefond vurdert som omløpsmidler (b)		*	200.000	205.015	204.937

*) Bankens eierandel er ubetydelig.

	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Sum (a+b+c)	200.000	205.015	204.937

Bankens beholdning av omløpsaksjer, aksjefond og egenkapitalbevis i banker behandles regnskapsmessig til laveste verdi av opprinnelig anskaffelseskost og børskurs pr 31.12.

Selskapets navn	Beholdning antall	Eierandel i %	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
Anleggsmidler				
988 738 387				
SpareBank 1 Boligkreditt AS	880.485	1,22 %	132.112	132.112
894 111 232				
SpareBank 1 Næringskreditt AS	55.005	0,35 %	6.876	6.876
975 966 453				
SpareBank 1 Kredittkort AS	28.913	1,00 %	9.123	9.123
938 521 549				
SpareBank 1 SMN Finans AS	904	1,17 %	11.165	11.165
919 116 749				
SpareBank1 Betaling AS	69	0,83 %	2.350	2.350
992 999 101				
SpareBank1 Markets	21.118	0,67 %	4.216	4.216
Andre aksjer ikke spesifisert			1.387	1.387
Sum aksjer vurdert som anleggsmidler (d)			167.229	167.229

Ingen av våre anleggsaksjer er børsnoter

Beholdningsendringer av aksjer vurdert som anleggsmidler (eksl da og ts)	2018	2017
Inngående balanse	145.840	121.001
Tilgang	22.741	26.177
Avgang	1.352	1.343
Tilbakebetalt egenkapital	-	-
Reklassifisering	-	-
Nedskrivning (-) / Reversert nedskrivning (+)	-	-
Utgående balanse	167.229	145.840

Tap/gevinst på verdipapirer som er anleggsmidler	2018	2017
Gevinst (+) / tap (-) ved realisasjon av aksjer	29	43
Nedskrivning (-) / reversert nedskrivning (+) av aksjer	-	-308
Tap (-) / gevinst (+) på verdipapirer som er anleggsmidler	29	-265

Selskapets navn	Beholdning antall	Eierandel i %	Anskaffelses- kost	Markeds- verdi	Bokført verdi
Andeler i selskap med delt ansvar					
987 804 467					
Samarbeidene Sparebanker Utvikling DA		3,66%	696	696	696
Sum andeler i selskap med delt ansvar (e)			696	696	696

Selskapets navn	Forretnings- adresse	Eierandel i %	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
Aksjer i felleskontrollert virksomhet				
977 061 164				
Samarbeidende Sparebanker AS	Oslo	7,06%	62.459	62.459
992 083 832				
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Oslo	3,94%	2.786	2.786
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet (f)			65.245	65.245

Beholdningsendringer av aksjer vurdert som felleskontrollert virksomhet	2018	2017
Inngående balanse	65.245	42.804
Tilgang	-	22.441
Avgang (reklassifisert til ordinære anleggsaksjer)	-	-
Tilbakebetalt egenkapital	-	-
Nedskrivning	-	-
Utgående balanse	65.245	65.245

For 2018 hadde de felleskontrollerte virksomhetene flg hovedtall	Årsresultat	Egenkapital
Samarbeidende Sparebanker AS	290.201	1.675.370
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	56.062	666.419

Selskapets navn	Forretnings- adresse	Eierandel i %	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
Aksjer i datterselskap				
Eiendomsmegler 1 Lillehammer. og Gudbrandsdal AS	Lillehammer	60,1 %	7.535	5.726
Gjestgivern AS	Nord Fron	100,0 %	100	19
Engasjementssikring AS	Nord Fron	100,0 %	30	192
Sum aksjer i tilknyttet virksomhet (g)			7.665	5.937

Resultat fra konsernselskap - Eiendomsmegler 1 Lillehammer og Gudbrandsdal AS	2018	2017
Inngående balanse 01.01.	5.380	6.326
Kostpris tilgang i året	-	-
Kostpris avgang i året	-	-
Inntektsført resultatandel	2.084	1.366
Mottatt utbytte	-1.313	-1.887
Avskrivning goodwill	-425	-425
Utgående balanse 31.12.	5.726	5.380

Resultat fra konsernselskap - Gjestgivern AS	2018	2017
Inngående balanse 01.01.	19	787
Inntektsført resultatandel	-	-768
Utgående balanse 31.12.	19	19

Resultat fra konsernselskap - Engasjementssikring AS	2018	2017
Inngående balanse 01.01.	192	192
Kostpris tilgang i året	-	-
Inntektsført resultatandel	-	-
Utgående balanse 31.12.	192	192

Eiendomsmegler 1 Lillehammer og Gudbrandsdal AS, Gjestgivern AS og Engasjementssikring AS bokføres etter egenkapitalmetoden. Gjestgivern AS og Engasjementssikring AS er ikke revisjonspliktige.

Note 17 Nærstående parter

	2018	2017
Utlån til felleskontrollerte virksomheter	3.351	3.351
Utlån til datterselskap	3.992	5.514
Innskudd fra datterselskap	710	1.157
Konsernbidrag datterselskap	-	-

Selskaper, med eierandeler, fremgår av note 16. Internhandel med selskapene er gjort i henhold til egne avtaler og på forretningsmessige vilkår.

Note 18 Pensjonsforpliktelser

Banken har pensjonsordning for sine ansatte med innskuddspensjonsordning gjennom Sparebank 1 Forsikring AS.

Banken har inngått avtale om førtidspensjonsordning til adm. banksjef og to tidligere banksjefer basert på ytelsesmessige prinsipper. Forpliktelsen i balansen ved årets utgang er knyttet til disse avtalene.

Ved beregningene er følgende forutsetninger lagt til grunn:	2018	2017
Diskonteringsrente	2,6 %	2,3 %
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	4,3 %	4,0 %
Årlig lønnsregulering	2,8 %	2,5 %
Årlig økning i folketrygdens grunnbeløp (G)	2,5 %	2,3 %
Årlig regulering av pensjoner	0,4 %	0,4 %
Frivillig avgang/turnover til 50 år	5,8 %	5,8 %
Frivillig avgang/turnover f.o.m 50 år	0,0 %	0,0 %
Benyttet levealderstabell	GAP07	GAP07

Ved beregningene er følgende forutsetninger lagt til grunn:	2018	2017
Diskonteringsrente	2,6 %	2,3 %
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	4,3 %	4,0 %
Årlig lønnsregulering	2,8 %	2,5 %
Årlig økning i folketrygdens grunnbeløp (G)	2,5 %	2,3 %
Årlig regulering av pensjoner	0,4 %	0,4 %
Frivillig avgang/turnover til 50 år	5,8 %	5,8 %
Frivillig avgang/turnover f.o.m 50 år	0,0 %	0,0 %
Benyttet levealderstabell	GAP07	GAP07

Medlemmer i innskuddsbasert pensjonsordning	2018	2017
Antall personer med innskuddsbasert pensjonsordning	74	67

Usikrede ordninger

	2018	2017
Beregnet brutto pensjonsforpliktelse	-	-
Estimert brutto verdi av pensjonsmidler	-	-
Estimert brutto verdi pensjonsforpliktelse banksjefer	-3.846	-3.795
Estimert brutto verdi av pensjonsmidler	-	-
Estimert kostnad ved lukking av ordning	-	-
Balansført pensjon	-3.846	- 3.795
Estimatavvik	-	-

Usikrede ordninger

	2018	2017
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-242	-241
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	-86	-73
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-	-
Lukking av ytelsesbasert ordning	-	-
Resultatført kostnad fripoliser	245	2.466
Omkostninger	-	-
Avsatt arbeidsgiveravgift (inkl i bruttobeløp)	-34	-34
Pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	-117	2.118
Pensjonskostnad innskuddsbasert ordning *	-3.346	-542
Kostnad knyttet til ny AFP ordning *	-484	-616
Sum pensjonskostnad	-3.947	960

*) kostnad eks. arbeidsgiveravgift

I resultatført kostnad for innskuddspensjon for 2017 ligger inntektsføring av tidligere beregnet og kostnadsført beløp for fripoliser med 2,5 MNOK., samt inntektsført opparbeide fondsmidler fra samme ordning med 2,3 MNOK. Sistnevnte beløp skal benyttes til framtidig betaling av den innskuddsbaserte ordningen. Beløpet er oppført som ordinær fordring i balansen.

Note 19 Ansvarlig lån / fondsobligasjoner i andre foretak

	2018	2017
Samarbeidende Sparebanker AS *	-	-
SpareBank 1 Finans AS	2.808	2.808
Sparebank 1 Forsikring AS	-	-
SpareBank 1 Kredittkort AS	936	936
Sum ansvarlig lån/ fondsobligasjoner	3.744	3.744
Bokført under obligasjoner	3.744	3.744
Bokført under utlån	-	-
Sum ansvarlig lån/ fondsobligasjoner	3.744	3.744

*) I finansinstitusjoner

Note 20 a - Innskudd fra kunder

	2018		2017	
	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	1.593.174	0,3 %	1.467.144	0,3 %
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	4.274.284	1,1 %	3.900.119	0,9 %
Sum innskudd fra kunder	5.867.458	0,9 %	5.367.263	0,8 %

Gjennomsnittlig rente er beregnet som et gjennomsnitt for de respektive balansepostene pr. 31.12.

Note 20 b - Innskudd fra kunder - andel med fast rente

Av innskudd fra kunder utgjør fastrente innskudd (mill kr)	2018
Bokført verdi	260.648

Note 20 c - Innskudd fra kunder fordelt på næring

Innskudd fordelt på næring (mill kr)	2018	2017
Lønnstakere og lignende	3.331,1	3.094,6
Jordbruk og skogbruk	290,8	263,2
Industri	74,0	104,3
Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	6,4	5,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	329,0	310,1
Varehandel, reparasjon av motorvogner	178,2	164,0
Omsetning og drift av fast eiendom	323,4	235,0
Offentlig administrasjon	585,4	548,1
Andre næringer	749,3	642,3
Sum	5.867,5	5.367,3

Note 20 d - Innskudd fra kunder fordelt på geografiske områder

Innskudd fordelt på geografiske områder (mill kr)	2018	2017
Nord-Fron	1.759,18	1.716,5
Sør-Fron	808,30	746,6
Ringebu	493,19	456,9
Lillehammer	959,18	758,5
Øyer	135,84	151,5
Gausdal	86,59	79,7
Sel	724,68	646,8
Resten av landet	900,49	810,8
Sum innskudd fordelt på geografiske områder	5.867,5	5.367,3

Note 21 a - Obligasjonsgjeld

	2018		2017	
	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
Lån fra kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Sertifikatlån	-	-	-	-
Obligasjonsgjeld	1.255.645	2,02 %	1.224.622	2,06 %
Sum obligasjonsgjeld og andre låneopptak	1.255.645		1.224.622	

Gjelden har følgende forfallstruktur;

	Beløp	Andel
2019	156.000	12 %
2020	170.000	14 %
2021	400.000	32 %
2022	345.000	27 %
2023	185.000	15 %
Over-/ underkurs	(355)	0 %
Obligasjonsgjeld og andre låneopptak	1.255.645	

Gjennomsnittrenten er beregnet på grunnlag av faktiske rentekostnader i året i prosent av midlere beholdning.

Note 21 b - Ansvarlig lånekapital

	2018	2017
Spesifikasjon av ansvarlig lånekapital		
SBGG07 PRO 3 mnd Nibor + 1,90 % (call opsjon 2019)	60.000	60.000
SBGG13 PRO 3 mnd Nibor + 1,90 % (call opsjon 2022)	40.000	40.000
Sum ansvarlig lånekapital pr 31.12	100.000	100.000

Det er i 2018 bokført rentekostnader på 3,0 mill kroner for den ansvarlige lånekapitalen.

Note 22 Finansielle instrumenter

Swap avtaler	Nominelt beløp		Virkelig verdi	
	2018	2017	2018	2017
Sikring av utlån til og fordringer på kunder	300.000	300.000	2.258	1.558
Sikring av innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	-
Sikring av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	-
Sum	300.000	300.000	2.258	1.558

Nominelt beløp tilsvarer det referansebeløp (hovedstol) som er avtalt i bytteavtalene og som er grunnlag for beregning av renter og avkastning. Virkelig verdi tilsvarer det banken ville betale ved realisasjon av avtalene 31.12.2018.

Sikringsinstrumentene er ikke balanseført da de på balansedagen er ansett å være effektive. Instrumentene sikrer virkelig verdi av balanseførte eiendeler og gjeld. Mer-/mindreverdi på instrumentene motsvares av tilsvarende mer-/mindreverdi på sikringsobjektene (utlån, innskudd og innlån).

Netto resultatført tap knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var kr. 1.867.632,- i 2018. Gjenværende vektet løpetid på derivatene er 3 år og 8 måneder.

Note 23 Egenkapital

Spesifikasjon av endring i egenkapitalen	2018	2017
Egenkapital pr 01.01	821.119	707.847
Estimatavvik ført mot egenkapital pr 31.12.	-	-
Årets resultat	97.120	116.272
Avsatt til gaver	-3.000	-3.000
Sum egenkapital pr 31.12	915.239	821.119

Resultatet etter skatt i 2018 utgjør 1,22 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital. I 2017 var tilsvarende andel 1,59 %.

Note 24 Kapitaldekning

Banken følger EU's kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak CRD IV/CRR.

Basel III/ CRD IV, ble vedtatt den 22.08.14 med ikrafttreden 30.09.14, og er en tilpasning til EUs kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak, som innebærer at kravene til kapitaldekning gradvis har økt frem til 2017. Etter de nye reglene er det minstekrav til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. Fra 31.12.17 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk buffer 2,0 prosent (opp fra 1,5 prosent). Finansforetak som omfattes av de nye reglene må fra 31.12.17 minst ha ren kjernekapitaldekning på 12,0 prosent, kjernekapitaldekning på 13,5 prosent og kapitaldekning på 15,5 prosent for å dekke minste- og bufferkravene.

Bankens investering i datterselskap faller inn under størrelsesunntaket i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpassing av CRR/CRD IV § 17. Det utarbeides derfor ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

SpareBank 1 Gudbrandsdal benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

Forholdsmessig konsolidering skal gjøres ved eierandeler i foretak i samarbeidende grupper. Konsolideringsreglene for samarbeidende grupper trer i kraft 1. januar 2017 for foretak som har eierandel på 10 prosent og opp til 20 prosent, og fra 1. januar 2018 for eierandeler under 10 prosent. SpareBank 1 Gudbrandsdal foretar forholdsmessig konsolidering fra og med 1. januar 2018 for eierandeler i SB1 Boligkreditt AS, SB1 Næringskreditt AS, SB1 Kredittkort AS, SB1 Finans Midt Norge AS og SamSpar Bankinvest AS (BN Bank).

	Morbank	
	2018	2017
Ansvarlig kapital		
Sparebankens fond	915.240	821.119
Egenkapital	915.240	821.119
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	- 143.858	- 116.325
Ren kjernekapital	771.382	704.794
Fondsobligasjon	-	-
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-	-
Kjernekapital	771.382	704.794
Ansvarlig lånekapital	100.00	100.000
Periodisert rente ansvarlig lånekapital	150	-
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	- 1.441	-10.490
Ansvarlig kapital	870.091	794.304
Risikovektet beregningsgrunnlag		
Kredittrisiko	3.974.810	3.640.181
Operasjonell risiko	388.626	349.086
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	1.729	-
Totalt beregningsgrunnlag	4.365.165	3.989.267
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	17,7 %	17,7 %
Kjernekapitaldekning	17,7 %	17,7 %
Kapitaldekning	19,9 %	19,9 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio (LR))	9,5 %	9,6 %

Note 24 fortsetter

Bufferkrav	2018	2017
Bevaringsbuffer	109.129	99.732
Motsyklisk buffer	87.303	79.785
Systemrisikobuffer	130.955	119.678
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	327.387	299.195
Minimumskrav til ren kjernekapital	292.466	267.281
Tilgjengelig ren kjernekapital	151.529	138.318

Spesifikasjon av risikovektet kredittrisiko	2018	2017
Stater		
Lokale og regionale myndigheter		30
Offentlig eide foretak		
Institusjoner	90.001	83.404
Foretak	978.800	927.202
Massemarked	271.471	273.967
Pantesikkerhet i eiendom:		
- Pantesikkerhet i boligeiendom	1.892.626	1.736.983
- Pantesikkerhet i næringseiendom	461.749	439.390
Forfalte engasjementer	53.465	44.247
Høyrisiko-engasjementer		
Obligasjoner med fortrinnsrett	15.032	15.510
Andeler i verdipapirfond	25.000	5.357
Egenkapitalposisjoner	97.717	
Øvrige engasjementer inkl utsatt skatt	88.949	114.091
Sum kredittrisiko	3.974.810	3.640.181

Forholdsmessig konsolidering	2018
Ren kjernekapital	941.938
Kjernekapital	959.683
Ansvarlig kapital	1.083.509
Beregningsgrunnlag	5.461.937
Kapitaldekning	
Ren kjernekapitaldekning	17,2 %
Kjernekapitaldekning	17,6 %
Kapitaldekning	19,8 %

Note 25 a - Likviditetsrisiko

(mill kr)	Uten løpetid	Inntil 1 mnd	1 mnd til 3 mnd	3 mnd til 1 år	1 år til 5 år	Over 5 år	Sum
Post i balansen (tall i hele mill. kr)							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	67	-	-	-	-	-	67
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	416	-	-	-	-	-	416
Utlån til og fordringer på kunder	653	1	6	23	282	6.057	7.021
Obligasjoner og sertifikater	-	-	-	-	95	55	150
Øvrige eiendeler med restløpetid	-	-	-	-	-	-	-
Øvrige eiendeler	505	-	-	-	3	45	553
Sum eiendeler	1.640	1	6	23	380	6.157	8.207
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	5.544	324	-	-	5.867
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	31	125	1.100	-	1.256
Øvrig gjeld med restløpetid	4	12	4	48	-	-	68
Ansvarlig lån	100	-	-	-	-	-	100
Egenkapital	915	-	-	-	-	-	915
Sum gjeld og egenkapital	1.019	12	5.579	497	1.100	-	8.207
Poster utenom balansen:							
Ikke-balanseførte finansielle instrumenter	-	-	-	-	-	-	-
Netto likviditetseksponering	621	-11	-5.573	-474	-720	6.157	-

Kasse-, drifts- og brukskreditt er tatt med i gruppen inntil 1 mnd.

Byggelån er tatt med i gruppen 3 - 12 mnd.

Pr 31.12.2018 hadde banken følgende lånemuligheter i Norges Bank og andre avtalte trekkrettigheter:

Type	Låneadgang/ ramme	Herav trukket beløp	Forfall på trekkramme
Låneadgang i Norges Bank	72.271	-	
Trekkrettighet oppgjørskonto	50.000	-	01.04.2019

I tillegg til egne trekkrettigheter har bankens kunder trekkmuligheter for inntil 522,8 MNOK pr 31.12.2018.

Note 25 b - Markedsrisiko

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i tre elementer:

- Basisrisiko
- Rentekurverisiko
- Spreadrisiko

Basisrisiko er den verdiendring som finner sted på bankens eiendeler og gjeld når hele rentekurven parallellforskyves. Basisrisikoen er vist i tabellen på neste side ved at renterisiko er beregnet som effekten av virkelig verdi av en renteendring på 1 % - poeng. Det er ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko.

Basisrisiko (mill kr)	2018	2017
Likvider og fordringer på sentralbank og oppgjørsbank	-0,8	-0,8
Fastrenteutlån	-42,2	-17,7
Utlån for øvrig	-15,7	-15,1
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papir med fast avkastning	-1,5	-2,1
Øvrige eiendeler	-1,4	-0,2
Sum eiendeler	-61,5	-35,9
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0,0	-
Innskudd fra kunder	14,5	13,3
Sertifikat- og obligasjonsgjeld	3,1	3,9
Annen gjeld	0,5	0,1
Sum gjeld	18,2	17,2
Sikret med rentebytteavtaler	33,7	10,8
Sum renterisiko	-9,7	-7,8

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Renterisiko endringstidspunkt

(mill kr)	Uten renteeksp.	Inntil 1 mnd	1 mnd til 3 mnd	3 mnd til 1 år	1 år til 5 år	Over 5 år	Sum
Post i balansen (tall i hele mill. kr)							
Konter og fordringer på sentralbanker	14	52	-	-	-	-	67
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	416	-	-	-	-	416
Utlån til og fordringer på kunder	-	-	6.391	49	548	79	7.066
Obligasjoner og sertifikater	-	-	150	-	-	-	150
Øvrige rentebærende eiendeler	-	-	-	-	-	-	-
Ikke rentebærende eiendeler	505	-	-	-	3	-	508
Sum eiendeler	519	468	6.541	49	551	79	8.207
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	5.544	-	324	-	-	5.867
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	1.256	-	-	-	1.256
Ansvarlig lån	-	-	100	-	-	-	100
Ikke rentebærende gjeld	68	-	-	-	-	-	68
Egenkapital	915	-	-	-	-	-	915
Sum gjeld og egenkapital	984	5.544	1.356	324	-	-	8.207
Poster utenom balansen:							
Ikke-balanseførte finansielle instrumenter	-	-	-	75	125	100	300
Netto risikoeksponering	-464	-5.076	5.186	-200	676	179	300

Kassekreditt og byggelån er klassifisert i intervallet inntil 1 mnd.

Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteesponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Rentekurverisiko (mill kr)	2018	2017
0 - 3 mnd	-1,2	-1,0
3 - 12 mnd	-0,6	1,5
1 - 3 år	-7,3	-4,3
3 - 5 år	-9,9	-4,2
Over 5 år	9,4	0,2
Sum renterisiko	-9,7	-7,8

Spreadrisikoen er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserentene, for eksempel statsrentene eller swaprentene.

Spreadrisiko (mill kr)	2018	2017
Sum spreadrisiko	-3,3	-3,1

Note 25 c - LCR	2018	2017
LCR	207 %	226 %
Myndighetskrav	100 %	100 %

Liquidity Coverage Ratio (LCR) måler størrelsen på bankens likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon.

Note 26 Garantiansvar

Garantiansvar fordelt på garantiformer	2018	2017
Betalingsgarantier	25.525	23.100
Kontraktsgarantier	117.108	82.740
Lånegarantier	46.632	46.832
Garanti bankenes sikringsfond	0	-
Annet garantiansvar	13.841	14.300
Sum garantiansvar	203.106	166.972

Note 27 Pantstillelser

Det er innskudd på 52,2 mill kr og deponerte obligasjoner på 20,1 MNOK, totalt 72,3 MNOK som gir mulighet for å benytte Norges Bank ved funding. Se for øvrig note 25.

Erklæring fra styrets medlemmer og adm. banksjef.

Avgitt i samsvar med Lov om verdipapirhandel § 5-5 2. ledd pkt 3

Styret og adm. banksjef har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for SpareBank 1 Gudbrandsdal for kalenderåret 2018 og pr. 31. desember 2018.

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2018, etter vår beste vurdering, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Opplysningene i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står overfor.

Vinstra, 22. februar 2019

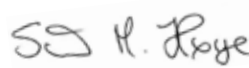
Pål Egil Rønn
styreleder

Morten Randen
nestleder

Guro Selfors Lund
styremedlem

Siv Sviland Høye
styremedlem

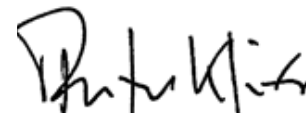
Trond Amundsen
styremedlem

Jorunn Blekastad
styremedlem

Trond Skjellerud
styremedlem

Per Ivar Kleiven
administrerende banksjef

Styret i SpareBank 1 Gudbrandsdal

Navn: Pål Egil Rønn
Alder: 50 år
Stilling: Næringslivsleder og eiendomsutvikler
Rolle: Styreleder

Navn: Morten Randen
Alder: 63 år
Stilling: Daglig leder Nordbohus Vinstra AS
Rolle: Styrets nestleder

Navn: Guro Selfors Lund
Alder: 47 år
Stilling: Revisor i forvaltningsrevisjon Innlandet Revisjon IKS
Rolle: Styremedlem

Navn: Siv Sviland Høye
Alder: 47 år
Stilling: Daglig leder i TIMBR AS
Rolle: Styremedlem

Navn: Trond Skjellerud
Alder: 47 år
Stilling: Daglig leder i Eidsiva Bredbånd AS
Rolle: Styremedlem

Navn: Jorunn Blekastad
Alder: 45 år
Stilling: Systemeier CRM i SpareBank 1 Gudbrandsdal
Rolle: Ansatterrepresentant i styret

Navn: Trond Amundsen
Alder: 60 år
Stilling: Forsikringsrådgiver bedriftsmarked SpareBank 1 Gudbrandsdal
Rolle: Ansatterrepresentant i styret

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS
Storgt. 132, NO-2615 Lillehammer
Postboks 324, NO-2602 Lillehammer

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 61 27 01 01
www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Sparebank 1 Gudbrandsdal

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebank 1 Gudbrandsdal som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende banksjef (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Lillehammer, 22. februar 2019
ERNST & YOUNG AS

Rune J. Bækhol
statsautorisert revisor

Foto: Terje Solberg - Frøningen Foto

Hovedkontor

**SpareBank 1
Gudbrandsdal**
NO 937 888 104
Nedregata 69
2640 Vinstra
Telefaks 61 21 80 01

Avdelingskontor

Meierivegen 3, Hanstadgata 5, Storgata 54, Storgata 17,
2647 Sør-Fron 2630 Ringebu 2609 Lillehammer 2670 Otta
Faks 61 21 80 75 Faks 61 21 80 85 Faks 61 21 80 99 Faks 61 21 80 60

Kundesenter 91502095
Åpent 07-24, alle dager